

Şiddet Faili Erkeklerin Anlatılarında 6284 Sayılı Kanun ve Uygulamalarına Yönelik Tanımlamalar

Descriptions of Law No. 6284 and Its Applications In The Narratives of Male Perpetrators of Violence

Hale Nur TUNÇAY*
Gönül DEMEZ**

Öne Çıkanlar:

- Bu makalede şiddet uygulayan erkeklerin bakış açılarından hareketle şiddetin anlaşılması amaçlanmıştır.
- Araştırmada, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uygulamaları konusunda birincil deneyime sahip şiddet uygulayan erkekler ile yapılan görüşmelerin nitel veri analizine odaklanılmıştır.
- Şiddet uygulayan erkeklerin güç ve iktidar odaklı anlatılarının söz konusu Kanun ve uygulamalarına kaynaklık edeceği, kadın ve erkek fırsat eşitliğine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Öz: Şiddet uygulayıcısı ve mağduru kişilerin yaşam öykülerinin, perspektiflerinin anlaşılması şiddetin önlenmesi bakımından önemlidir. Bu araştırmanın amacı, erkeklerin kadına yönelik şiddet konusuna yaklaşımları, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında yer alan ve şiddetin önlenmesi için uygulanan önleyici ve koruyucu tedbir kararları hakkında ne düşündükleri, şiddetin önlenmesine yönelik çözüm önerilerinin neler olduğunun irdelenmesidir. Bu kapsamda, aleyhinde söz konusu Kanun kapsamında önleyici tedbir kararı alınan 37 erkekle yüz yüze derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve verilerin analizi NVivo 12 Plus programı aracılığıyla yapılmıştır. Sonuçta, erkeklerin şiddet uygulama konusunda çoğunlukla kendilerini haklı buldukları, kadınların kendi sorumluluklarını yerine getirmeleri gerektiğini düşündükleri ve Kanun uygulamalarını adalet aykırı ve eşitlikçi olarak nitelendirdikleri görülmüştür. Dolayısıyla, aile ilişkilerinde ataerkil kalıplara uygun gücün ve iktidarın devamlılığına ilişkin tehdit algısı sonucu şiddet bir güç gösterisine dönüşebilmektedir. Görüşmelerden hareketle erkeklerin geleneksel erkeklik kalıplarının yarattığı gerilimi şiddeti meşrulaştırmak için kullandıkları söylenebilir. Şiddet uygulayanın yapısal ve kurumsal yaptırımlara ilişkin algılarının ve söylemlerinin analizi sorunun çözümü için gerekli sosyal politikalar üretilmesine kaynaklık ederek, kadın erkek fırsat eşitliğine giden yolda ve şiddeti önlemede yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Erkeklik, Şiddet Faili Erkekler, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Highlights:

- This article aims to understand violence from the perspectives of male perpetrators of violence.
- The research focuses on the qualitative data analysis of interviews with male perpetrators of violence who have firsthand experience with the implementation of Law No. 6284 on the Protection of the Family and Prevention of Violence against Women.

* Doktorant, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Anabilim Dalı, Antalya, halentuncay@gmail.com, ORCID: 0009-0008-8533-4013

** Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Antalya, gonuldemez@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7418-7598

- This study suggests that the power and power-oriented narratives of male perpetrators of violence will serve as a source for the Law and its implementations and contribute to equal opportunities for women and men.

Abstract: Understanding the life stories and perspectives of perpetrators and victims of violence is important for the prevention of violence. The aim of this study is to examine men's attitudes towards violence against women, what they think about the preventive and protective cautionary decisions within the scope of the Law No. 6284 on the Protection of the Family and Prevention of Violence against Women, and what their proposed solutions are for the prevention of violence. In this context, face-to-face in-depth interviews were conducted with 37 men against whom a preventive cautionary decision was taken within the scope of the Law in question, and the data were analyzed in NVivo 12 Plus program. As a result, it was observed that men mostly considered themselves justified in perpetrating violence, thought that women should fulfill their own responsibilities, and characterized the implementation of the Law as unjust and unequal. Therefore, violence used as a power play may stem from a perceived threat to patriarchal authority within family relations. Based on the interviews, it can be said that men use the tension created by traditional masculinity patterns to legitimize violence. Analyzing the perceptions and discourses of the perpetrator of violence regarding structural and institutional sanctions will be a source of producing the necessary social policies for the solution of the problem and will guide the way towards equal opportunities for women and men and the prevention of violence.

Keywords: Violence, Masculinity, Male Perpetrators of Violence, Law No. 6284 on the Protection of the Family and Prevention of Violence against Women.

Summary: Violence, which is one of the most fundamental problems of today, has great effects in terms of its causes and consequences. Women's exposure to violence also threatens the life functionality of many actors in the family, especially their children. Therefore, although women's narratives on violence are important, revealing men's views and opinions on this issue is also important for the realisation of measures and precautions to be taken in all its dimensions. In addition, understanding the life stories and perspectives of both men and women who are perpetrators and victims of violence is important in terms of cooperation for the prevention of violence.

The aim of this study is to examine men's attitudes towards violence against women, what they think about the preventive and protective cautionary decisions within the scope of the Law No. 6284 on the Protection of the Family and Prevention of Violence against Women, and what their proposed solutions are for the prevention of violence. In this context, face-to-face in-depth interviews were conducted with 37 men against whom a preventive cautionary decision was taken under the aforementioned Law, and the data were analysed using NVivo Plus 12 software. Based on the interviews, it can be said that men use the tension created by traditional masculinity patterns to legitimise violence. According to the results of the research, it was observed that men mostly considered themselves justified in the use of violence, thought that women should fulfil their own responsibilities and characterised the practices of the Law as unjust and unequal. Therefore, violence may turn into a show of power as a result of the perception of threat to the continuity of power and power in accordance with patriarchal patterns in family relations. This research focuses on the views of Law No. 6284, which has been in practice since 2012 for the prevention of violence against women and the protection of the family, the practical application reveals that men feel unjustly treated, wronged, perceiving their authority is undermined. Although some discourses emphasise that there is equality between men and women, the dominant ideology is that power belongs to men and that it is the women who submit to power.

In the research findings, men who emphasise the state believe that men are not offered the security (women's shelters, financial support and protection through cautionary decisions) that is offered to women who are victims of violence or who 'position themselves' in this way, that there is no mediation mechanism (such as expert support), that men's problems are not listened to as much as women's problems in public institutions, and that they are not respected and forced to obey. From this point of view, what is important are only policies for the continuation of family unity. As a result of the implementation of the law, it can

be seen that each family dynamic is affected differently, but they have some points in common. While some men consider this process as a learning and restructuring phase, the majority experience it as marginalised and trapped in feelings of helplessness and worthlessness. At this point, it is important to establish supportive mechanisms separately for the parties and to take measures to ensure that women are not deprived of basic rights such as the right to life, the right to work, the right to education. In addition, the perpetrator of violence should be taken into more intensive remedial programmes.

Necessary measures must also be taken to ensure that the law is not abused. In the cautionary measure of not approaching the victim of violence and her/his children, it can be clarified what the criterion of the decision is and how it is evaluated, except for the decision covering only the residence and the common house. In this case, it should be prevented that if the man leaves the house, he feels more anger towards the woman who created this situation and makes other plans to use violence. Otherwise, it should be kept in mind that cautionary decisions can be reinforcing rather than a deterrent for men. In addition, the fact that men in power use the patriarchal system has the effect of legitimising the violence and ignoring the harm that is done to women. This research will provide an intellectual basis for the academic world, practical life and legal texts, considering the importance of conducting more studies on violence and prevention. Analyses of perpetrators' perceptions of structural and institutional sanctions can guide the development of effective social policies that equal opportunities and contribute to the prevention of violence.

Giriş

Şiddet, zamana, toplumsal ve kültürel bağlamlara göre değişen bir özelliğe sahip olsa da hemen tüm toplumsal yapılarda var olan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuçları itibariyle, psikolojik, fiziksel, cinsel ve sosyal anlamda birçok probleme yol açan şiddet, son yıllarda ulusal ve uluslararası boyutta daha fazla gündemde konumlanmaya başlamıştır. Literatürde şiddet konusunda farklı terminolojilerin olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, aile içi şiddet (domestic violence), yakın partner şiddeti (intimate partner violence), kadına yönelik şiddet (violence against women), ilgili literatürle ilişkilendirilerek tartışılmaktadır. Bu çalışmada ise eşi ya da yakın olduğu başka bir kadına şiddet uygulayan erkek katılımcılarla yapılan araştırmanın bulguları tartışılmaktadır. Dolayısıyla araştırmada, şiddet uygulayana odaklanılarak ilgili literatürde aile veya ilişki içerisinde yaşanan kadına yönelik şiddeti kapsayan boyutu ile tartışılacaktır. Taşdemir Afşar'ın belirttiği gibi, kadına yönelik şiddet üzerinde dikkatin yoğunlaşması, şiddetin ortaya çıktığı bağlamdan bağımsız olmaması, “kadınların ve kız çocuklarının” maruz kaldığı şiddetin cinsiyetler arası iktidar ilişkisi çerçevesinde ele alınması için önemlidir. Bu sayede, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için yenilikçi politika önerileri sunulabilmesi açısından “kadına yönelik şiddet” kavramına odaklanılmasının bu konuda daha işlevsel olacağını vurgulamaktadır (2015, 730). Araştırmanın çerçevesini oluşturan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu (söz konusu Kanun daha sonraki bölümlerde “6284 sayılı Kanun” olarak anılacaktır) tartışmak üzere mevcut çalışmalara bakıldığında; söz konusu çalışmaların daha ziyade Kanun metninin hukuki boyutu ve şiddet önlemedeki rolü üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Dalkır Kahveci 2019; Kaya Kızıllırmak 2020a; Moroğlu 2012). Bunun dışında Kanun'un 5/1-b maddesinde yer alan müşterek konuttan/evden uzaklaştırma kararının işlevselliğini ve bu kararın aile içi şiddetin önlenmesine dair etkisini inceleyen doktora tezi bulunmaktadır (Can 2022). Bu araştırma ise 6284 sayılı Kanun uygulama ve yaptırımlarını deneyimleyen ve aynı zamanda şiddet failli olan erkek katılımcıların konuya ilişkin anlatılarını ve öznel deneyimlerini nasıl ifade ettiklerine ve söylemlerinden hareketle nasıl anlamlandırdıklarına dair bulguların analizine odaklanmaktadır.

Aile içi şiddet, tüm yaş gruplarında, toplumda, eğitim düzeyinde ve sosyoekonomik sınıfta olmak üzere toplumun her kesiminde ortaya çıkmaktadır (Ünal 2005). Genel olarak kadınların ev içinde yaşanan şiddetin daha çok “koca” tarafından gerçekleştiğini belirtmelerinden dolayı

çalışmalar “koca şiddeti” ile sınırlandırılmaktadır (Taşdemir Afşar 2015, 730). Aile içi şiddet terimi birçok ülkede partner veya eş şiddetini ifade eder. Ancak bu kavram ailenin herhangi bir üyesi tarafından yapılan zorbalığı da kapsayabilmektedir. Kadınlara yönelik şiddetin en yaygın biçimlerinden biri olan yakın bir partner tarafından gerçekleştirilen fiziksel, cinsel ve duygusal istismarı ve kontrol edici davranışların tümünü içeren yakın partner şiddeti (IPV), toplumun tüm kesimlerinde meydana gelebilmektedir. Şiddetin mağduru olarak ezici çoğunluğu kadınlar oluşturur. Her ne kadar kadınlar erkeklerle ilişkilerinde, genellikle kendilerini savunmak amacıyla şiddet uygulasalar bile ve şiddet bazen hemcinsler arasında da ortaya çıksa da kadınlara yönelik şiddetin failleri çoğunlukla erkek yakın partnerler veya eski partnerlerdir. Tam tersine erkeklerin yabancılar veya uzak tanıdıklar tarafından şiddete maruz kalma olasılığı, kendilerine yakın biri tarafından maruz kalma olasılığından çok daha yüksektir (World Health Organization 2012, 1).

Şiddetin mekânsal bağlamda ele alınmasının eksikliğine vurgu yaparak şiddetin yalnızca özel alanda veya kamusal alanda ortaya çıkmasına odaklanan yaklaşımlara eleştirel bakan Dempsey (2017), bazı araştırmacıların aile içi şiddetin sadece iki kavramsal unsurdan oluştuğunu varsaydıklarını ifade ederek eleştirir. Bu yaklaşımların konuya ilişkin tek bir açıklama sunduğunu bunların ise; şiddet ve ev içi şiddet olduğunu vurgular. O’na göre; aile içi şiddette zorunlu olarak üçüncü bir unsur söz konusudur. Bu unsur ise, ataerkil güç ve kontrol olarak tanımlanan ve göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. Böylece bu açıklama ile Dempsey; bir aile içi şiddet eyleminin aynı zamanda ataerkilliği sürdürme veya kalıcılaştırma eğiliminde olduğu yargısını gündeme getirmektedir. Güçlü anlamıyla aile içi şiddet, aile içi bağlamda meydana gelen ve aile içi şiddeti sürdürme eğiliminde olan eylemlerden oluşur. Dempsey, ataerkilliği devam ettirme eğiliminin şiddetin merkezini (yani, güçlü anlamıyla aile içi şiddet) teşkil ettiğini belirtir (2007, 918). Bu ilişkiyel doğa gereği birinin diğeri üzerinde kurduğu egemenliği odak almak şiddetin kullanım biçimini de dikkate almayı gerektirir. Bu çerçeveden hareketle, Oskay’ın söylediği gibi, taraflardan birinin iktidar bağlamında diğerdinden üstün olmasından kaynaklanarak, kendi iradesini diğerdinin iradesinin yerine koyabilmesi sonucu şiddetin meydana gelmiş ve sürmüş olduğunu kabul etmek gerekir. Yani, bir tarafın diğeri üzerinde tahakküm kurması aslında şiddeti oluşturmaktadır (1996, 186).

Buradan hareketle, şiddetin anlık etkilerine ek olarak, yaşamın geri kalanını da etkileyen sonuçlarının olduğu söylenebilir. Bu konudaki çalışmalar, yaralanma ve ölümün ötesinde, şiddet mağdurlarının bir dizi akut ve kronik ruhsal ve fiziksel sağlık sorunu bildirme olasılığının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Black 2011; Coker vd. 2005). Şiddete maruz kalanlar fiziksel yaralanma, depresyon, anksiyete gibi çok boyutlu olarak etkilenmektedirler. Bu koşullar hastaneye yatışa, sakatlığa veya ölüme yol açabilir (Breiding vd. 2014, 1). Görüldüğü gibi şiddetin önemli bir probleme işaret ettiği ve tüm boyutlarıyla ele alınıp çözüm üretilmesi gereken bir mesele olduğunun görülmesi kaçınılmazdır. Bu çerçevede ataerkilliğin şekillendirdiği erkekliğin şiddet ile ilişkisinde nasıl konumlandığı, neden ve hangi durumlarda kadına yönelik şiddete yönelmeyi kolaylaştırdığı gibi soruların yanıtları şiddeti önleyecek sosyal politikalar üretme ve çözüm arayışının önemli bir parçası olabilir.

Kadına Yönelik Şiddet ve Erkeklik

Şiddet, erkeğin iktidarını sürdürme, kabul ettirme ve bunu ispatlama çabasının bir ürünü olarak ortaya çıkabilir. Zira yalnızca kadınlara yönelik değil erkeklerin kendi aralarındaki iktidar mücadelesi de şiddeti ortaya çıkarabilir. Yani, Zulver’ in de belirttiği gibi, kadına yönelik şiddet, erkeklik tanımlamalarında ve erkeklik dünyasında doğal olarak algılanan ve erkeklerin gündelik yaşamlarında yaşanan şiddetten bağımsız değildir (2014). Tahakküm ilişkisinde şiddet, iktidarın elden kaydığı ve tehlikeye girdiğinin anlaşıldığı anda iktidarını korumak için ortaya çıkabilir.

Bu durumda şiddet, iktidarı sağlam tutmak için bir önkoşul ya da iktidarı koruyan bir araç gibi görünür (Arendt 2021, 59). Şiddet ortamının pekişmesi ve şiddetin farklı tezahürlerinin ortaya çıkmasına sosyal ve ekonomik nedenler, ataerkil kodlar ve buna bağlı yaşam tarzları zemin hazırlamaktadır.

Bu çerçevede düşünüldüğünde kadın, erkek fırsat eşitliğine dayalı ilişkiler ve şiddet arasındaki bağlantı tartışıldığında şiddetin hegemonik/tahakkümcü sistemin bir bölümünü temsil ettiği düşünülebilir (Kardam ve Yüksel-Kaptanoğlu 2000, 59). Erkek olmanın anlamına ve erkekliğin iktidar ilişkileri üzerinden nasıl konumlandırılacağına ilişkin tartışmalar 1980’lerde başlamış ve 2020’li yılların başlarında olduğumuz günümüzde de “hegemonik erkeklik” kavramının işaret ettiği temel argümanlar ve toplumsal gerçekliği yansıtmaya biçimine odaklanan argümanlar güncelliğini korumaktadır (Türk 2015, 87). Kavramı erkeklik literatüründe dolaşıma sokan Connell, “hegemonik erkeklik” tanımlamasının temelini Antonio Gramsci’nin İtalya’daki sınıf ilişkileri analizlerinde bahsettiği “hegemonya” kavramı üzerine kurmuştur. Connell, hegemonyayı “*toplumsal güçler oyununda kazanılan toplumsal üstünlük*” olarak tanımlamaktadır (Connell 2016, 269). O’na göre; hegemonik erkeklik, iktidarı elinde tutan erkeğin ne olduğuna değil daha ziyade toplumsal düzlemde bu iktidara hayat veren ve onu yaşatanın ne olduğuna ilişkindir (Connell 2016, 270). Dolayısıyla, şiddeti özendiren ve pekiştiren bazı yapısal tanımlamalar, özellikle erkeklikle ilişkilendirilen fiziksel güce dayalı şiddete yönelişi temellendirir. Ayrıca, bu durumun zemin hazırladığı aile içi şiddet ise bir güç gösterisine dönüşerek, erkeklik normları çerçevesinde tahakkümün kaynağı olarak övgüye değer kılınabilir. Bazen ise, şiddet uygulayan erkekler kahraman olarak nitelendirilmeler bile sosyal çevrelerinde ve özellikle diğer erkekler arasında şiddetin meşru ve normal kılınması ile şiddet yeniden üretilmekte ve pekişmektedir (Kardam ve Yüksel-Kaptanoğlu 2000, 60).

Şiddeti besleyen ve aynı zamanda pekiştiren ortamı sağlayan ataerkil anlayış, kadına yönelik şiddeti evrensel olarak çözüm bekleyen bir sosyal soruna dönüştürmüştür. Temel insan hakları ve cinsler arası eşitlik çerçevesinde, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişmekle birlikte, kadına yönelik şiddet çözüm üretilmesi gereken temel alanlardandır. Bu anlamda kadına yönelik şiddetin yaygınlığı konusunda pek çok araştırma göze çarpmaktadır (Gelles ve Conte 1990; Anderson 1997). Şiddet araştırmalarının 1970’lerden itibaren yaygınlık kazanarak, birbirinden etkilenen eş zamanlı iki farklı paradigma üzerinden beslendiği söylenebilir: (1) “Aile içi şiddet” paradigması (family violence), (2) “Erkek şiddeti” (male violence) analizi üzerindeki feminist paradigma. İki paradigmanın farklılığına rağmen işaret ettiği ortak nokta, “güvenli, sıcak ve sevgi dolu” tanımının aksine ailenin şiddetin en yoğun yaşandığı kurum olduğu vurgusudur. Geleneksel anlayışta toplumun temeli sayılan ve güven kaynağı olarak tanımlanan aile kurumunun bu özelliği ile üyelerinin temel insani gereksinimlerini, doğal olarak karşılayacağı varsayılmaktadır. Bu ön kabul ya da algı yaşanan olumsuzlukların üzerinin kapatılmasını dayatarak çözüm aranmasının önünü kapatabilir. Buradan hareketle feminist çalışmalar, aile içinde yaşanan şiddetin özelliklerini, sebeplerini ve sonuçlarını tespit etmede “ataerki” veya “erkek egemenliği” olan iktidar ilişkilerinin dikkate alınması gerekliliğini vurgular (Altınay ve Arat 2008, 52). Yani feminist yaklaşıma göre, yakın ilişkide şiddetin kaynağı, ataerkil sistemin desteklediği belki de biçimlendirdiği erkekler olarak varsayılır ve dolayısıyla kadınlar mağdur ve şiddetin kurbanıdır (Yarar 2015, 21). Anderson (2005, 854)’a göre, aile içi şiddeti tartışan argümanlar, şiddet türlerini ayırmadaki başarısızlığı yansıtmaktadır ve kadın, erkek fırsat ilişkilerine vurgu yapmadığı için eleştirilmektedir.

Kadına yönelik şiddet, zamanla meşrulaştırılan ve kurumsallaşan kadın ve erkek arasındaki iş bölümünün ve ataerkil düzenin devamlılığının sağlanması için doğal bir araç hâline gelmiştir

(Ertürk 2015, 32). Böylece kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlik, zihinsel yapılarda, dilde ve sosyal deneyimin kurumsallaşma biçimlerinde ve toplumsal kabullerde yerleşikleşmiştir. Bu süreç yasalarla desteklenerek değiştirilmiş, toplumsal uygulamalar aracılığıyla ataerkilliği yeniden üretmiş ve buradan beslenen kadın, erkek fırsat eşitsizliği her alanda, toplumsal pratikler aracılığıyla pekişmiştir. (Ertürk 2004, 5). Dobash ve Dobash (1992, 4), erkekler tarafından kadınlara uygulanan şiddetin nedenlerini dört kategori altında sınıflandırmıştır. Bu kategoriler “erkeklerin kadınları sahiplenme ve buna yönelik kıskançlık duyguları”, “erkeklerin kadınların ev işleriyle ilgili beklentileri”, “erkeklerin algılanan yanlış davranışlar nedeniyle kadınları cezalandırma hakkına sahip oldukları duygusu” ve “erkeklerin kadınlar üzerinde otorite kurma ve bunu kullanmanın önemi” olarak tanımlanır. Ataerkillik vurgusunu ön plana çıkaran çalışmalar, aile içi şiddetin bireysel özelliklerden ya da belirli bir cinsin doğuştan yatkınlığından çok, toplumsal algılamaların ve bunu besleyen sistemin etkisinin önemine vurgu yaparlar. Dolayısıyla, söz konusu sorun, uzun vadede toplumsal değerler alanındaki dönüşümle çözülebilecektir. Bu çerçevede kadın ve erkeğin toplumsal tanımlamaları ve konumlandırmalarına yönelik tartışmalar ön plana çıkmaktadır. Bu durumda alana ilişkin çalışmalarda konuya özgü öne çıkan tanımlamaları hatırlatmak yerinde olacaktır. Simone de Beauvoir’ın 1949 tarihli “*İkinci Cins*” adlı kitabındaki aktarımıyla ataerkillik; erkeği insan modelinin temsili “kadın olmayan” olarak inşa ederken, kadını tam tersine erkek olmayan, “mutlak başka” olarak tanımlamıştır. Ataerkillikte kadının annelik rolü ön plana çıkarılır ve kadın annelik ile özdeşleştirilerek varlığında erkeğe hizmet etme görevinin olduğu vurgulanır (Direk 2021, 187). Bu rol beklentileri çoğunlukla her iki cinsi de belirli kalıplar içine ittiği için, sistemin avantajlı olduğu varsayılan erkeğini de zora sokabilmektedir. Tahakküm ilişkisinde gücü korumak ve sürdürmek için fazladan mücadele etmek gerekebilir. Bu açıdan ataerkillik; kadını ezdiği gibi erkeği de toplumsal alanlarda çıkmaza sürükleyebilir. Buradan hareketle, kadınların toplumdaki ikincil konumlarına rağmen duygularını ifade edebilmeleri, doğaya yakın olmaları ve bakım rolleri nedeniyle aile üyeleriyle ve çocuklarla daha güvenli ilişkiler kurdukları iddia edilir. Aksine bu doğal ilişkilerin sağladığı tatminden yoksun olduğu düşünülen erkek için, kültürel anlamda güvenilir ve sağlıklı bir yetişkin olma ihtimalinin, rol model eksikliği, kültürel kodlar, öğretiler nedeniyle pek de mümkün olmadığı bazı çalışmalarda vurgulanmıştır (Goldberg 1996, 212-220). Örneğin ataerkil toplumlarda erkeklerden beklenen güçlü olmak, duygularını belli etmemek, kadına özgü olan yumuşaklık ve sevecenlikten uzak olmak gibi kalıp yargılar nedeniyle birçok erkeğin bu yönünü bastırmak zorunda kaldığı, çocukları ya da diğerleriyle duygusal iletişim kurmakta zorlandığı iddia edilir (Jouard 1971, 40). Böylece, ataerkil baskının altında kalan, güçlü ve bağımsız olma rolünü taşıması gereken erkeğin gücünü kaybetme ihtimalinin, şiddetin meşrulaştırılma yolu olabildiği iddia edilmektedir. Atay, erkekliğin gündelik yaşam rutininde, özellikle kadınlar açısından olumsuz taraflarını gözlemekle beraber, erkekliğin yeniden üretimi sürecinde yaşanan toplumsal kabullerin, erkeği erkeklikten mustarip hâle getirdiğini belirtmektedir. Günümüzde modern toplumların pek çoğunda olduğu gibi, Türkiye’de de hâkim erkeklik değerleri sertlik, saldırganlık, şiddet, öfke ve uzlaşmazlıktır (Atay 2004, 13).

Türkiye’de kadına yönelik şiddet konusunda erkeklerle yapılan nicel ve/veya nitel çalışmaların (Öztürk 2014; Genç vd. 2019; Kardam ve Yüksel-Kaptanoğlu 2000; Sancar 2016) görece az olduğu bilinmektedir. Elbette kadına şiddet uygulayan erkekler tüm erkekliği temsil etmemektedir. Konuya ilişkin uluslararası çalışmalar ise şiddet ile ataerkil sistem arasındaki ilişkiyi tartışmaktadır. Segal, şiddetin faili konumundaki erkeklerin, erkekliğin egemen temsiliyetini sağlamadığı, öfke, saldırganlık ve intikam gibi tepkiselliğin dışavurumu olarak şiddet uyguladıkları, hatta bunun erkekliğin güç, erkeksilik, tahakküm arasındaki tanımlayıcı bağın zorlu mücadelesi neticesinde meydana geldiğini belirtir (Segal 2010, 131-132). Godenzi

ise, şiddet uygulayan erkeğin gerçekliğinin sosyal bağlamı içerisinde ve toplumsal ilişkiler bağlamında açıklanması gerektiğini belirtir. Bu anlamda faili sadece erkek olarak ele alan ve toplumsal bağlamı göz ardı eden araştırmaların ciddi bir eksikliği olduğundan bahseder. O'na göre; bu tür araştırmalar toplumun sosyal statü ve olanaklarından daha az yararlanan ve şiddet suçunun dışında başka suç dosyalarından hüküm giyen erkekleri tanımlama riskine neden olur (Godenzi 1992, 20). Dolayısıyla şiddet ve erkeklik ilişkisinde genelleyici veya belirli bir kitleye indirgemeci yaklaşımlardan ziyade, araştırma grubunun temsil ettiği durumu betimlemenin yararlı olacağı vurgulanmalıdır. Öte yandan, kadına yönelik şiddetin genel ve özel bağlamlarda önemli bir hukuki sorunu teşkil ettiği açıktır. Buradan hareketle Türkiye'de ulusal düzenlemeler ile şiddetten korunma ve şiddeti önlemeye yönelik yasal düzenlemelerin 6284 sayılı Kanun özelinde tartışılması önemli açılımlar sağlayacaktır.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Türkiye'de 1990'lı yıllardan sonra kadın hareketlerinin de etkisiyle, kadın haklarının gündeme gelmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin yasal düzenlemelerin gerekliliği üzerine *4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun* (Resmi Gazete 17/1/1998, 23233) 1998 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun temel amacı aile içinde şiddet uygulayan bireyi, ortak yaşam alanından uzaklaştırarak ve Kanunda yer alan tedbir kararlarını uygulamak suretiyle aile içi şiddeti önlemektir. 5636 sayılı Yasa yoluyla yapılan değişiklikle, kusurlu eş ifadesinin yanına “veya diğer aile bireyi” ibaresi eklenmiştir. Böylece yasadaki tedbirler, şiddet uygulayan diğer aile bireylerini kapsayacak biçimde genişletilmiştir (Karınca 2010, 329, 332). Ancak yapılan değişiklikler sonrasında da, resmî nikâhı olmayan birlikteliklerin Kanunda yer almadığı, bu eksikliğin tedbir kararlarının uygulanmasında bazı sorunlara yol açacağı gerçeği fark edilmiştir. Ayrıca Türkiye'de artan ve medya aracılığıyla daha da görünür hale gelen kadın cinayetleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin *Opuz-Türkiye Davası*'nda Türkiye aleyhine karar vermesi de, yeni bir yasal düzenleme ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu gelişmeden sonra, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın öncülüğünde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve yaklaşık iki yüz otuz yedi kadın örgütünden oluşan *Şiddete Son Kadın Platformu* oluşturulmuş, kadın araştırma ve uygulama merkezleri, bilim çevreleri ve feminist hukukçuların önerileri alınarak konu çok boyutlu olarak ele alınmış bu alandaki çözüm odaklı çalışmalara yoğunlaşmıştır. Bu dönemde küresel düzeydeki gelişmelerin Türkiye'ye etkisinin yanında, medya ve iletişim kanallarının eskiye göre daha ulaşılabilir olmasının da etkisiyle kadın hakları ve özgürlükler alanında oluşan talep görmezden gelinemez. Ayrıca uluslararası anlaşmalar ve iş birliklerinin de dayatmasıyla oluşan ortam, bu alanda önemli çalışmaların hayata geçtiği dönemi ifade etmektedir. Bu gelişmelerin etkisiyle 8 Mart 2012 tarihinde *6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun* (Resmi Gazete 20/3/2012, 28239), 18 Ocak 2013 tarihinde ise *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği* yürürlüğe girmiştir (Öztürk 2017, 5). Dolayısıyla, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesiyle 4320 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece 6284 sayılı Kanun şiddetten korunma konusunda daha detaylı düzenlemelerin yapıldığı bir Kanun olarak yürürlüğe girmiştir. Bu minvalde, Kanun'un 2. maddesinde şiddet ve türleri açıkça tanımlanmıştır. Şiddet tanımının yer aldığı düzenlemede ifade edildiği üzere, şiddet, toplumsal, kamusal veya özel bir alanda meydana gelebilir (m 2/1-d). Kanunun amacı şiddete uğrayan ya da şiddete uğrama tehlikesi olan, tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması için tedbirler almak ve bu durumları önlemek olarak belirlenmiştir.

Söz konusu gelişmelerin ardından yürürlüğe giren bu Kanunda şiddet uygulayan ise; “*şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi*” olarak

tanımlanmıştır (m. 2/1-g). Yani somut olarak şiddet gerçekleşmemişse bile kişinin şiddet uygulama tehlikesi bulunduğu düşünülmesi durumlarda dahi, mağdur açısından somut olayın gerektirdiği tedbirlere karar verilerek korunması gündeme gelmiştir (Kaya Kızılırmak 2020b, 637). Bu süreçte tedbir kararı verebilecek merci ve makamlar ve süreç şu şekilde özetlenebilir: 6284 sayılı Kanun ile öngörülen koruyucu tedbirlere karar vermeye tedbirin türüne göre, mülki amir veya hâkim yetkilidir. Kanun'un 3. maddesi ile mülki amir tarafından ve 4. maddesi ile hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler düzenlenmiştir. Hâkim, 4. maddede sayılan tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun göreceği benzer tedbirlere karar vermeye haizdir (m 4/1).

Kanun'un 8. maddesinin 3. fıkrasına göre; “*Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez*” hükmü uyarınca delil ve belge aranmaksızın beyan esasına dayalı olarak Kanun'un hükümleri uygulanabilmektedir. Kaya Kızılırmak'a göre; şiddet mağdurunun ivedilikle korunmasını sağlamak amacıyla taşıyan bu kural, münferiden koruyucu tedbirlere ilişkindir. Failin hakları açısından ispat kuralına ise ilgili hükmün devamında yer verilmiştir. Buna göre önleyici tedbirlere karar verilmesi aşamasında böylesi bir mutlak ispat yükü muafiyeti yer almaz. Yalnızca bunlara da gecikmeksizin karar verilmesi gerektiği ve bu yönde kararın verilmesinin, Kanun'un amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemeyeceği vurgulanmıştır (2020b, 639-640). Group of independent Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence/ Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu (GREVIO), bu maddenin özünde, mahkemeler tarafından Kanun'da yer alan, şiddeti kanıtlayan herhangi bir delil veya rapor gerekmeksizin tedbir kararı verilmesi ilkesinin, uluslararası kabul görmüş iyi uygulamalara uygun olarak, mağdurun beyanının acil koruma sağlanması için yeterli delil olduğunun kabul edilmesi olduğunu vurgular. Böyle bir ilkenin benimsenmesi, mağdurların güçlendirilmesi ve konuşarak kendilerini şiddetten kurtarabilmeleri için çok önemlidir. GREVIO Türkiye Raporunda, bunun yerine, bazı hâkimlerin, kadın mağdurların sözlerine itibar etme konusundaki isteksizliklerini ve mağdurların şiddeti abartabileceklerinden veya gerçeği bozabileceklerinden, böylelikle sistemi koruma ihtiyaçları dışındaki amaçlar için (boşanma taleplerini desteklemek için delil oluşturmak gibi) kötüye kullanabileceklerine dair endişe duyduklarını belirtmiştir. Bu varsayımlar altında hareket eden hâkimler, kısa süreler için tedbir kararı vermeyi tercih etmektedir. Bu kısa süre zarfında, etkin bir şekilde şiddet olup olmadığını veya tedbirin etkilerini uzatmayı haklı çıkaracak bir şiddet riski olup olmadığını tespit edebilmektedirler (GREVIO 2018, 99). 6284 sayılı Kanunun 8. maddesinin 2. fıkrasında, “*Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir*” hükmü ile tedbire alınan karar süresinin sınırlandırıldığı görülmektedir.

Kanun'da hâkim tarafından şiddet mağduruna yönelik verilecek önleyici tedbir kararları; Şiddet mağduruna karşı belirli söz ve davranışlarda bulunulmaması (5/1-a), Şiddet uygulayanın müşterek konuttan veya bulunduğu yerden uzaklaştırılarak konutun korunan kişiye tahsisi (5/1-b), şiddet uygulayanın korunan kişilere ve bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması (5/1-c), çocuklarla kişisel ilişki kurulmasının sınırlandırılması veya kaldırılması (5/1-ç), şiddet uygulayanın korunan kişinin yakınlarına, tanıklarına ve çocuklarına yaklaşmaması (5/1-d), korunan kişinin eşyasına zarar vermeme (5/1-e), korunan kişiyi iletişim araçlarıyla rahatsız etmeme (5/1-f), şiddet uygulayanın kanunen izin verilen silahlarını kolluğa teslimi (5/1-g), alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanmama ve bağımlılık hâlinde muayene ve tedavi (5/1-h), şiddet uygulayanın muayene veya tedavi için sağlık kuruluşuna başvurması ve tedavisinin sağlanması (5/1-h) olarak yer almaktadır. Bu çalışmanın konusunu içeren araştırmanın

katılımcıları olan şiddet faili erkeklerin ise çeşitli nedenlerden kaynaklanarak bu söz konusu tedbir kararlarından en az bir tanesi ile ilgili haklarında aleyhte hüküm bulunduğunu hatırlatmak yerinde olacaktır. Ayrıca, bu tedbirlerin kapsamı, araştırmada yer alan katılımcılar tarafından sıklıkla “uzaklaştırma” kelimesi üzerinden tanımlanmıştır. Dolayısıyla metin içindeki anlatılarda geçen bu kavramın ifade ettiği Kanun maddesi (5/1-b, c) hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları içerisinde yer almaktadır.

Ulusal bağlamda, Kanun dışında kadına yönelik şiddetle mücadelede önleyici çözüm olarak kullanılan araçlardan biri de Kadın Destek Uygulamasıdır (KADES). İçişleri Bakanlığı resmi web sitesinde uygulamanın amacını; “KADES uygulaması, son yıllarda giderek artan kadına şiddet olaylarının önüne geçebilmek ve kadınlara yardım edebilmek amacıyla geliştirilmiş, eşinden veya bir başkasından şiddet gören ya da şiddete maruz kalma ihtimali olan kadınlar, akıllı telefonları üzerinden yapacakları ihbarlarda hızlı bir şekilde bu iş için kurulan Kadın Acil Destek İhbar Sistemi'ne ulaşabiliyorlar” (İçişleri Bakanlığı 2018) şeklinde açıklamıştır. Acil durumlarda şiddete maruz kalan kadınların hızlı bir şekilde kolluk kuvvetlerini desteğe çağırabilecekleri, telefon ile acil yardım hatlarını aramaya alternatif olarak geliştirilen KADES, hem alanda kadınlara destek verenler hem de şiddete uğrayan kadınlar için önemli bir uygulamadır (Uçan vd. 2023, 25). Şiddete maruz kalan kadınlar, acil yardım hatları (112, Alo 183 Hattı) veya KADES uygulaması üzerinden ihbarda bulunup kolluk güçlerinin olay mahalline ivedi intikali için çağrıda bulunabilmektedir.

Türkiye’de Şiddet Uygulayan Erkeklerin Şiddet ve Kadın Haklarına Yönelik Algıları

Özellikle son yıllarda kadın hakları ve şiddet konusunda bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanında, sosyal medyanın da katkısıyla meseleyi gündeme getirme ve gündemde tutma yollarının artmış ve kolaylaşmış olması, görece kadınlar lehine (yeterli olmasa da) olumlu bir hava yaratmıştır. Ancak ataerkil sistemin sağladığı avantajları korumak için sistemin devamından yana olan erkekler, geleneksel verili üstünlüklerinden vazgeçmek istememektedirler. Çünkü sistemi sorgulayan ve değişimden yana olan genellikle, ikincil konularından dolayı ezilen ve ikincilleştirilen gruplardır. Dolayısıyla sistemin sağladığı üstünlükle, statülerini kaybetmek istemeyen erkekler de kadına yönelik şiddeti kendilerince meşrulaştırmakta, ataerkil sisteme uygun gerekçelendirmekte ve mevcut sistemin anlamlandırma ve rasyonalize etme mekanizmalarını kullanarak dile getirmektedirler. Saha çalışması sürecinde görüşülen ve bizzat şiddet faili olan erkeklerin anlatıları da bu yöndedir. Şiddeti meşrulaştırma mekanizmaları bizzat kendi anlatılarında söz konusu Kanuna karşı da gerekçe olarak kullanılmaktadır.

Araştırmanın Tanımı, Amacı

Akdeniz Üniversitesi yürütücülüğünde olmak üzere, TÜBİTAK 3005 - Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Yenilikçi Çözümler Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında yürütülen, “Şiddet Faili Erkeklerin Kadına Yönelik Şiddete Dair Tanımlamaları: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi Müdürlüğünden (ŞÖNİM) Hizmet Alan Erkekler ve Kadına Yönelik Şiddet” başlıklı proje (Araştırma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 31.10.2023 tarihli ve 444 sayılı kararıyla sürdürülmüştür.) kapsamında sahada yapılan görüşmelere ilişkin ilk bulgu analizi ve yorumlamasına dayanan bu çalışmada, şiddet uygulayan erkeklerin gözünden kadına yönelik şiddet ve şiddetin önlenmesine yönelik uygulanan ulusal düzenlemelerin şiddet faili erkeklerin anlatılarından hareketle değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla erkeklerin anlatıları, konuya dair diğer sosyal koşullarla ilişkilendiren bir perspektifle analiz edilmiş, erkekliğin “ideal” olan profilini sürdürmede şiddetin ortaya çıkmasına bağlı Kanun uygulamalarının caydırıcılığı ve işlevselliği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Kadına yönelik şiddetin daha iyi anlaşılabilmesi için yalnızca şiddetin çoğunlukla mağduru olan kadınların deneyimleri değil, aynı zamanda şiddet uygulayan erkeklerin anlatılarını da dinlemek önem arz etmektedir. Madalyonun öteki yüzü olan (Adak 2013) erkeklerin anlatıları üzerinden kadınların neden şiddete maruz kaldıklarını irdelemek, bu çerçevede kadınlar tarafından talep edildiği için haklarında 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı alınan erkeklerin, bu uygulamaları nasıl değerlendirdikleri ve uygulamalara yönelik tepkileri, algılarını ortaya çıkarmak araştırmanın ana amacıdır. Diğer bir deyişle, araştırma söz konusu uygulama ve kararların erkekler tarafından nasıl algılandığına, eşitsizlik ve güç bağlamında Kanun'un uygulamalarını nasıl değerlendirdiklerine ve bu çerçevede eylemlerini nasıl rasyonalize ettiklerine odaklanmaktadır.

Araştırma Katılımcılarının Demografik Özellikleri ve Şiddet İlişkisi

Araştırma için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan izin alınmış olup makalede beyan edilen görüş ve değerlendirmeler, ortaya çıkan bulgu ve sonuçlar Bakanlığın görüş ya da politikasını yansıtmamaktadır. Söz konusu araştırma, Uşak ilinde gerçekleştirilmiştir. Uşak Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'ne yansıyan vakalarda şiddet uygulayan olarak yer alan erkeklerle iletişime geçilmiş, araştırma tanıtılmış, gönüllü katılımcılarla görüşme planı tasarlanmış ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda katılımcıların demografik bilgilerine bakıldığında, 18-30 yaş aralığında 4, 31-45 yaş aralığında 25, 46-60 yaş aralığında 6, 61-75 yaş aralığında 2 kişi araştırma katılımcısı olarak yer almaktadır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan söz konusu 21 katılımcının evli, 5 katılımcının bekâr, 11 katılımcının boşanmış olduğu görülmektedir. Eğitim durumları dikkate alındığında ise; 14 katılımcının ilkokul mezunu, 7 katılımcının ortaokul mezunu, 8 katılımcının lise, 3 katılımcının ön lisans mezunu, 5 katılımcının ise lisans mezunu olduğunu vurgulamak gereklidir. Katılımcılar meslek ve yaptıkları iş açısından gruplandığında 11 işçi, 3 esnaf, 3 öğretmen, 1 tekniker, 7 serbest meslek sahibi, 2 sağlık çalışanı, 4 şirket yöneticisi, 3 işsiz, 3 emekli olarak çeşitli alanlardan geldikleri söylenebilir. 6284 sayılı Kanun kapsamında aleyhte alınan tedbir kararlarına bakıldığında ise, 37 katılımcının m.5/1-a,b,c maddeleri, 1 katılımcının 5/1-ç maddesi, 32 katılımcının m.5/1-d maddesi, 4 katılımcının m.5/1-e maddesi, 11 katılımcının m.5/1-f maddesi, 1 katılımcının m.5/1-g maddesi, 3 katılımcının m.5/1-h maddesi ve 2 katılımcının m.12 teknik yöntemlerle takip (elektronik kelepçe) kapsamında tedbir kararına tabi olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Alan yazında, toplumsal bağlamda kadın, erkek ilişkilerinin ve hiyerarşisinin erkeklik değerleri ile ilişkisine dair perspektif geliştirilebilmesi ve ataerkil sistemin kalıp yargılarının kadına yönelik şiddeti meşrulaştırma süreçlerinin anlaşılabilmesi için, şiddet faili erkeklerin konuya dair anlatıları ve söylemlerinin tartışılmasının önemine dikkat çekilmiştir (Mansley 2009, 176; Letherby 2003, 137). Bu çalışma alan yazındaki bu argümana dayanarak bizzat şiddet faili olan ve bu alanda yaptırma tabi olan erkeklerin, anlam dünyalarını ve meşrulaştırma süreçlerine ilişkin söylemlerini saha bulgularından hareketle tartışmaya açmayı amaçlamaktadır. Söz konusu erkeklerin deneyimlerinin, feminist kuramsal araştırma pratiği ile alınması, egemen cinsiyet olarak görülen erkeklik normları ve tutumlarının, tarihsel bağlamda, eleştirel incelemelere tabi tutulması için önemlidir (Hearn ve Morgan 1990, 7; Laws 1990 akt. Letherby 2003, 137). Konuya özgü çalışmaları, yalnızca kadınların deneyimleri üzerinden gerçekleştirmek, kadınların yaşadığı sorunların tek yönlü ele almak meseleyi eksik bırakacaktır. Zira eylemin ve sürecin diğer aktörünün, hatta egemen aktörünün rolünü tartışmamak meseleyi çözümsüz bırakacaktır. Bu nedenle, şiddet faili erkeklerin eylemlerine yönelik anlatıları ve eylemin sonucunda oluşan

yaptırma yönelik algı ve şikâyetlerini tartışmaya açmak ve derinlemesine analiz etmek önemli olmaktadır. Letherby, erkeklerin, gündelik hayat düzeni içerisindeki konumlarını anlayabilmek, kadınların anlatılarındaki erkekliğin yanında, doğrudan erkek deneyimleri ve anlatılarıyla anlaşılır kılmak adına erkekler ile görüşmenin önemine vurgu yapmaktadır (2003, 138). Buradan hareketle bu çalışmada, şiddet uygulayan erkeklerin konuya ilişkin algıları ve tanımlamalarının eleştirel ve ilişkisel olarak tartışılması ve bu minvalde sahadan alınan verilerin yorumlanması esas alınacaktır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiş saha çalışmasının bulgularının tartışılmasına ve Kümbetoğlu (2017, 30)' nun da belirttiği üzere, teorik temelli yorumlamaya dayanmaktadır. Erkeklerin, şiddeti önlemedeki araçlardan olan söz konusu ulusal hukuki düzenlemeye karşı ne düşündükleri, nasıl tanımladıkları, söylemleri, bu konudaki deneyimlerinin neler olduğu ve şiddet çerçevesine hangi anlamları yükledikleri anlaşılmasına çalışılmıştır. Nitel araştırma yönteminin tercih edilmesinin bir diğer nedeni, erkeklerin kendilerini ifade etme biçimlerine odaklanmak, şiddet sorunsalını onların gözünden okuyabilmek, ataerkil sistemde erkek olmak ve gündelik mücadelede karşılaştıkları zorlukları ve çözüm yordamlarını anlamaktır. Saha sürecinde araştırmacıların rolü ise; sahada araştırmacı olarak konumlanma biçimi üzerinden katılımcıların dinlenildiklerini, düşüncelerinin dikkate alındığını ve kendilerini ifade edebilme alanı yaratıldığını hissetmelerini sağlayan ortamı oluşturmak, karşılıklı etkileşimi ortaya çıkarmak ve şiddet ile sürdürülebilir mücadelede bütüncül yaklaşımı saha bilgilerinden hareketle teşvik etmektir. Buradan hareketle, araştırma konusu çerçevesinde, küresel düzeyde insan hakkı ihlali olan şiddet meselesi üzerinde çözümler üretebilmek, var olan saha ve literatür bilgilerine, döneme ve bağlama ilişkin yeni bilgiler eklemek ve yeni perspektifler oluşturmak için derinlemesine bilgi arayışında olmak, bu yöntemin kullanılmasının en önemli nedenlerinden biridir.

Araştırmada, fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Bu araştırma deseni, deneyimin temelindeki yapıyı ya da gerçeği elde etmek için, öncelikle deneyimi doğrudan tecrübe etmiş bireylere yönelmeyi gerektirir (Merriam 2018, 24-25). Bu eksende, bu çalışmada, şiddet eylemi içerisinde bulunan, tecrübe eden, eyleyen, bu doğrultuda, hakkında kadınlar tarafından tedbir kararı alınan ve ŞÖNİM' den hizmet alan erkeklerin anlatılarına odaklanılmıştır. Buradan hareketle, saha bulgularına dayanarak şiddet ve güç bağlamında erkekliği biçimlendiren yapısal dinamikleri tartışmak, bizzat şiddet faili olarak konunun öznesi olan erkeklerin, bu alandaki deneyimlerini ve şiddete bakış açılarını, şiddeti tanımlama biçimlerini irdelemek önemli olmaktadır. Ayrıca bu çerçevede bir yaptırım olarak karşılaştıkları Kanun uygulamalarını nasıl değerlendirdiklerinin anlaşılması da çalışmanın temel amaçlarından biridir.

Saha aşamasında veri toplama aşamasına yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Punch (2016, 166) görüşmeyi, insanların gerçekliğe ilişkin anlamlandırmalarına, tanımlamalarına ve gerçekliği inşa edişlerine bakabilmenin en iyi yolu olarak tanımlamıştır. Katılımcılar araştırmaya katılımları için öncelikle telefon ile aranmış, gönüllü olarak katılacaklarını beyan etmelerinin ardından, aydınlatılmış onam formunu imzalatılarak görüşmeye alınmıştır. Verilerin analizi aşaması, NVivo 12 Plus kullanılarak gerçekleştirilmiş, görüşmelerin doygunluğa ulaşarak tekrar ettiği aşamada sonlanmasının ardından araştırmacılar tarafından çözümlenmesi yapılmış, verilerden hareketle kodlar oluşturulmuş ve temel kategoriler, temalar ve alt temalar ortaya çıkarılmıştır. Araştırmada kişilerin isim bilgileri gizli tutulmuş, kimliklerini ortaya çıkaracak anlatılar, imalar görüşmeden çıkarılmıştır. Kişilerin anlatı içeriklerine metin boyunca G1, G2.. gibi kodlamalar ile yer verilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Anlatılarda söylemler, anlam bütünlüğü korunarak katılımcıların ifadelerinden aynen alıntılanmış, doğal akışın bozulmamasına özen gösterilmiştir. Araştırma bulguları, kadınların tedbir kararlarını neden aldıklarıyla yönelik erkeklerin anlatıları, şiddeti doğuran sebepleri nasıl tanımladıkları, erkeklerin şiddete ne anlam yükledikleri ve şiddeti nasıl tanımladıkları odağında ilerlemiştir. Erkeklerin kendi deneyimlerinden hareketle Kanunu nasıl değerlendirdikleri, tedbir kararının sonuçlarının kendileri açısından neler olduğu, hayatlarını nasıl etkilediği ve en son şiddetin önlenemez olup olmadığına dair söylemlerinden yola çıkarak söz konusu kategoriler oluşturulup konu bu çerçevede tartışılmıştır.

Erkeklerin Anlatılarında Kadınların Tedbir Kararı Aldırma Nedenleri

Dobash ve Dobash (1992, 4), erkekler tarafından kadınlara uygulanan şiddetin nedenlerini dört kategori altında sınıflandırmıştır. Bu kategoriler “erkeklerin kadınları sahiplenme ve buna yönelik kıskançlık duyguları”, “erkeklerin kadınların ev işleriyle ilgili beklentileri”, “erkeklerin algılanan yanlış davranışlar nedeniyle kadınları cezalandırma hakkına sahip oldukları duygusu” ve “erkeklerin kadınlar üzerinde otorite kurma ve bunu kullanmanın önemi” olarak tanımlanır. Çalışma boyunca araştırma katılımcısı şiddet uyguladığı için tedbir alınan erkeklerin söylemleri de bu dört kategoriye ilişkin tartışmaları sahadan hareketle desteklemiştir.

Kanun kapsamında, kadınlar tarafından aleyhinde tedbir kararı aldırılan ve şikâyetçi olunan erkek katılımcılara, “sizce tedbir kararının alınma nedeni nedir?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya cevap verirken bazı katılımcıların zaman zaman sinirlenerek olayları aktardıkları, bazılarının ise “*gereksizdi, önem vermiyorum ama bu uygulamalara haksız yere maruz kalıyorum*” şeklinde ifadelerde buldukları gözlenmiştir. Katılımcıların anlatılarına göre; tedbir kararına konu olan olayların, eş veya partnerleri ile tartışma yaşamaları, tartışmalara sonuç odaklı yaklaşım yerine Kanun’un “*koz*” olarak kullanılması, karşı tarafın psikolojik durumunun iyi olmaması, karşılıklı saygının yitirilmesi, kıskançlık duygularının çatışma yaratması, kadının can sıkıntısı, erkeğin fiziksel gücünün daha fazla, kadının hakkını savunma biçiminin eleştirel ve yıkıcı olması, kadının duygusal şiddet uygulaması ve erkeği kışkırtması gibi sebeplerin yer aldığı görülmektedir.

Yani şimdi kadınlar bir kavga, bir sıkıntı olduğunda en beteri uzaklaştırma aldırırım başımdan atarım diyor... Uzaklaştırıyor... Erkek de ben diyor en son kafam atarsa basarım mermiyi öldürürüm, geçerim diyor (G19, 36 Yaşında, İşsiz, Evli, İlkokul mezunu).

Kanun’da tedbir kararlarının alınmasında kadının beyanı esas kılınmakla birlikte, bunun işlevselliği için kadının toplumsal yaşam düzeninin temel bileşeni hâline gelmesiyle mümkündür. Eşitlik ideali, teorik ve gerçeklikten uzak olmamalı ve yalnızca gündelik pratiği de kapsadığı ölçüde etkili ve verimli olmalıdır (Can 2022, 132). Dolayısıyla tedbiren korumanın önemli ve koruyucu bir uygulama olmakla birlikte, katılımcıların anlatımıyla çözüme katkı sunan ve sonuç almaktan uzak ve tekrarlarla başvurularak, alışkanlık hâline getirilen ve işlevsizleştirilen bir hâle bürünebildiği ifade edilmektedir. Aleyhine hakkında tedbir kararı aldırılan erkek ise Kanun ve uygulamalarının aksine beyanda bulunmakta ve mağdur olduğunu iddia ederek işlevsizliğine vurgu yapmaktadır. Bu durumu açıklamak için, uygulamanın kendi geleneksel erkeklik konumuna yönelik bir tehdit olduğunu ima eden argümanlar öne sürmektedir: *Canı sıkıldıkça dava açıyor bana olabilir mi böyle bir şey. Emniyette tanındım sayesinde... Adamlar geliyor... Nezaret bile gördük. (G24, 34 Yaşında, Kuaför, Boşanmış, İlkokul mezunu)*

Daha önce ufak tefek tartışmalarımızda o bir gün konuşmuyordu, ben iki

gün konuşmuyordum. Sonra ılımlı bir şekilde... Ama son iki yıldır sürekli değil, iki yılda iki sefer olmuş. Geçen yıl bir sefer olmuş. Direkt polisi arıyor. En ufak bir tartışmada polisi arıyor (G5, 41Yaşında, İşçi, Evli, İlkokul mezunu).

Devam eden, alışık olduğu düzenin yeni bir düzenlemeyle değişmesinden şikâyet eden bu katılımcı; eskiden kendi aralarında çözülen sorunların artık kadınlar tarafından kamusal alana taşındığını ve bunun bir koz olarak kullanıldığını ima etmektedir. Yukarıdaki anlatıda, belirli periyotlarla polisin arandığı ve uzaklaştırma kararı sonrasında ilişkinin kaldığı yerden devam ettiği görülmektedir. Tekrarlarla devam eden şikâyet, uzaklaştırma, barışma, tekrar birlikte yaşama ve yine uzaklaştırma döngüsü içinde devam eden Kanunu ve uygulamayı işlevsizleştiren durumlar da anlatılarda sık dile getirildi. Bu durumda Kanunun ve uygulamanın işlevsizliğinden ziyade yaptırımların her bir taraf için yediden düzenlenmesi ve net biçimde tanımlanmasını gündeme getirir.

Diğer bir anlatıda ise; erkeğin fiziksel olarak güçlü, kadının ise bundan “yoksun” olduğu iddiası, toplumsal bağlamdaki ilişki düzeninde erkeğin konumunu belirleyici bir etken olarak ifade edilmektedir. Erkeğin bu gücü kabul edip ve üstünlük olarak kullanması, kadına karşı şiddete eğilimi pekiştirmektedir: *Erkek gücüyle kadın gücü çok farklı kolunu sıkınca uzaklaştırma verdiler (G28, 36 Yaşında, Galerici, Boşanmış, Lisans mezunu)* diyen katılımcının şiddeti önemsizleştirdiği ve şiddete duyarsızlaştığı görülmektedir. Katılımcının şiddeti, kadına doğrudan büyük oranda fiziksel zarar vermekle özdeşleştirdiği görülmektedir. Bu bağlamda yapılacak eğitim ve seminerlerde, şiddetin tanımına yönelik çalışmaların artırılmasına gereksinim olduğu açıktır. Fiziksel, sosyal, ekonomik, sembolik ve psikolojik boyutlarıyla şiddet konusu gündelik yaşamdaki örnekleriyle işlenmelidir.

G18, partnerinin kendisi hakkında şikâyetçi olmasını öfke ile anlatırken, bu sürece, agresif tutumlar nedeniyle “aile meselelerinin” kamusal alana sirayet etmesi ve “küçük bir olayı çok büyüterek” aşılamayacak hâle getirilmesinin neden olduğunu söylemektedir. Erkeklerin genel olarak kadınların “psikolojik denge durumlarını yetersiz” buldukları, tedavi almalarının gerekliliğini defaten vurgu yapmaları araştırmada sıklıkla karşımıza çıkan bir söylemdir. Şiddete neden olarak şiddet mağduru kadınların suçlanması, şiddet failinin durumu bu yolla gerekçelendirmesi, kendisini haklı ve mağdur görmesi gibi gerekçelerin kaynağı eşitsizliği destekleyen ataerkil kalıp yargılarda aranmalıdır. Çünkü şiddet faili erkek şiddeti, erkeklik değerleriyle tanımlamakta ve değerlere uymayan kadının davranışlarını şiddet nedeni olarak anlatmaktadır. Diğer bir deyişle, Demez ’in de belirttiği gibi, ataerkil sistemde evlilik her iki cinsin mutluluğunu ifa etmekten ziyade, erkek için gereken huzur ortamının sağlanmasına bir araç olarak düşünülür (Demez 2005, 105). Aslında şikâyet ettikleri durum; kadınların eskiden alttan aldıkları ve sorun çıkarmadan devam ettirdikleri, süregiden düzenin artık sorgulanmaya başlanmasıdır. 6284 sayılı Kanun da erkeklerin gözünden bu durumu pekiştirmektedir.

... Dedim ki ben, dışarıda konuşmayalım içeride konuşalım.. Yok, bağıyor çağırıyor kendisi agresiftir sinirlidir. Tedavi görmesini kaç sefer söyledim ama kabul etmedi bunu. Yani eee daha sonra bekçiler geldi sokakta olduğundan dolayı sonra ekipler geldi... Daha sonra gecenin üçünde arabasına bindi tekrar karakola gitti. Şikâyetini geri aldı. Siniri geçtikten sonra. Hep böyleydi. Öfkelenildiği zaman gözü hiçbir şeyi görmüyor ben tedavisini önermeme rağmen kabul etmedi (G18, 36 Yaşında, Tıbbi sekreter, Evli, Lisans mezunu).

Yine şiddet faili erkeklerin anlatılarından hareketle; erkeğin kadın tarafından sorgulandığı durumlarda öfkelenildiği, bunu öfke nesnesinin yer değiştirmesi şeklinde duvara, kapıya vb. yumruk atma ve tartışma ortamından kendine, kadına zarar vermemek için uzaklaşma şeklinde sergilediği görülmektedir. Erkekler bu durumu anlatırken sorunun kendilerinde olmadığını kanıtlamak istemektedirler. Ancak örnekler ve söylemleri öfke kontrolü ve şiddet eğilimini açıkça ortaya koymaktadır. Öfkesini yumruk sıkarak, duvara, eşyaya yönelterek bertaraf ettiklerini ima etmektedirler. Tedbir kararının nedenlerinin “ufak” olarak nitelendirilen tartışmalardan çıkması ve bunların erkeğin özgürlüğünün kısıtlanması olarak tanımlanması dikkat çekicidir:

Böyle ufak tefek şey meselelerinden tartışma çıktı... Yine böyle geç gelem, o neden böyle, bu neden böyle... Ben gerildim o gerildi. Ben daha da sertleşmeye başlayınca eşim benden çekiniyor. Ben sinirlendim mi ya başka yere yumruk atarım ya çıkar giderim... Bir bakmışsın karakoldasın... Bir bakmışsın mezardasın. Karakolda ifademizi aldılar sonra uzaklaştırma verdiler (G19, 36 Yaşında, İşsiz, Evli, İlkokul mezunu).

Tedbir kararları G2'nin de bahsettiği üzere, bazı durumlarda ilişkinin bitmesi için bir araç hâline gelebilmektedir. Öztürk'ün de belirttiği gibi, “tedbirin aile içi kavgada bir araç” olarak kullanılabilme ihtimali gündeme gelmektedir (2022, 681). Nitekim şiddet mağduru resmî kurumlara başvurup tedbir kararı aldırarak suretiyle önleyici hizmetlerden yararlanırken, aynı zamanda şiddet uygulayan erkek ile iletişime geçebilmektedir. Bu durumda şiddet mağduru kadınların Kanun ve çerçevesi kapsamında daha detaylı bilgilendirilmeleri gerekebilir. Ayrıca kadınların güçlendirilmesi, şiddete karşı koyabilecek ve yeniden hayata başlayabilecek biçimde desteklenmesi gerekir. Çoğu kadın çocukları nedeniyle ya da barınma, sosyal çevre ve destek eksikliği gibi nedenlerle şiddet uygulayan erkekle yeniden görüşmek zorunda kalabilmektedir.

Biz bu insanla bir gün öncesi her şeyimiz güzel konuşuyoruz... Şunu yapalım bunu yapalım... Bir gün sonrası istemediğini söyledi. Dedim ki neden. Üstelediğimden polise şikâyet etti. Polis uzaklaştırma verdi. Ben yine sevdiğimden uzaklaştırma vermesine rağmen iş yerine çiçek gönderdim ve mesaj attım. Ondan sonrasında KADES programından (ben iş yerine gittim) polis geldi aldı götürdü beni. Beni kaç defa çağırdı. Kaç defa polisi çağırdı, bunu kaç defa yaşadım (G2, 38 yaşında, Kargocu, Bekâr, İlkokul mezunu).

Erkek kendisini bir çıkmazın eşiğinde görebilmekte, erkeklik rollerini sorgulamakta, ancak her ne olursa olsun şiddete meşru bir zemin bulmaya çalışmaktadır:

Konuşulamıyor... Konuyu açtığın zaman hemen değişik bir bakış ben haklıyım. Ne oluyor sana bakışı... Savunma böyle patlayınca tartışıyoruz. Çok mağdur hissediyorum... Ya ona suç bulacağım mı, onu da bilmiyorum, öyle görmüş. Beni duygusal olarak bu kadar mutsuzken taşıyıp, sinir edip falan... Üstüne bir de uzaklaştırma aldırması... (G37, 35 Yaşında, Öğretmen, Evli, Lisans mezunu).

Bu anlatıda G37, kendisini mağdur hissettiğini ama kadını da suçlamak istemediğini söylerken “öyle görmüş” ifadesiyle kendi haklılığını vurgulamakta, şiddetini meşrulaştırmakta ve şiddetin nedeni olarak kadının ailesel arka planını ve yetiştirilme tarzını ima ederek yine kadının davranışlarını kendi uyguladığı şiddetin nedeni olarak dayatmaktadır. Aynı katılımcı devamında kendi haklılığını gerekçelendirmektedir:

Biraz kendinde suç bulacaktı. Sus dediğinde susmadım, biraz gereksiz yere büyüttüm demesi gerekir... Her zaman biraz olumlu iletişim kurmayı öğrenmem gerekir demesi lazımken, böyle hep kendini haklı bulunca, tehdit olunca o zaman da... Ben de mağdur oluyorum doğal olarak. Şimdi kendisiyle konuşsak o da kendi gözünde, herkes kendi gözünde kurban. Bizim tartışmalarımızda yüzde yüz hep o haklı. Beni hep bastırıldığından her konuda (G37, 35 Yaşında, Öğretmen, Evli, Lisans mezunu).

İlişki içinde yaşanan tartışmalar şüphesiz ilişkinin dinamiği içerisinde özgün sebepler doğrultusunda kendini var eder. Ama anlatılarda da görüldüğü üzere, erkekler şiddeti doğuranın kadının davranışları olduğu yönündeki ima ve açık ifadelerini sürekli yenileyerek kendilerini aklamaya ve uyguladıkları şiddeti meşrulaştırma yolunu seçmektedirler:

Kime sorarsanız sorun; o evde en sakin benimdir. Eşime dahi fiske vurmam... Bir kere el kaldırmadım... Bir gün yukarı çıkınca şahit oldum kendisini duvara vurarak darp edip rapor alıyor. ...Hastaneye götürdüm... Karakola... Hastaneye ben götürdüm. İftirayla götürüyor işi. Uzaklaştırmayı nasıl aldı. Kendi evinde değil ben kendi evimden mi uzaklaştım (G22, 44 Yaşında, Fabrika ustası, Evli, İlkokul mezunu).

G37, karısının kendisine karşı tedbir kararı aldırmasının sebebini, büyüdüğü aile ortamındaki ebeveyn rollerine ve buna bağlı olarak yetişkinlikteki yaşam tarzına atıfta bulunarak aktarmaktadır. G37, kendi aile yapısı içerisinde erkeğin kamusal alanda, kadının özel alanda sorumluluklarını ifa ettiğini belirtmektedir. Bu düşüncenin sosyal öğrenme bağlamında bu şekilde yerleşik bir davranış paterni hâline geldiği söylenebilir. Yani, erkeğin ataerkil cinsiyet düzeninden gelen öğretileri, kendi kurduğu aile sisteminde iflas ederken, kadının aile içi sorumluluk konusunda cinsiyet eşitliğine vurgu yapan tavırlarından rahatsızlık duyulabilmektedir:

Yani bizim evde... Ne bileyim annem babama bir şey yaptırmak için asla şey yapmaz. Böyle bağırmadı... Azarlamadı... Herkes kendi görevini yaptı mesela. Ama daha çok (sorunlar) buralardan kaynaklandı bence (G37, 35 Yaşında, Öğretmen, Evli, Lisans mezunu).

Erkeklerin Şiddeti Tanımlama Biçimleri

Kadına yönelik şiddet yeni bir konu ve sorun olmamakla beraber son dönemlerde, teknolojik ve dijital toplumun etkisiyle daha görünür olmuş, özellikle sosyal medyada sesini duyurabilen kadınların sayısının artmış olması sonucu sorunu gün yüzüne çıkarmış ve kamuoyu oluşmasına kaynaklık ederek çözüm önerileri geliştirmek üzere harekete geçmeyi dayatmıştır. Türkiye’de KADES gibi uygulamalar, elektronik kelepçe uygulaması gibi gelişmelere, son dönem kazanımları olarak bakmak gereklidir. Bu uygulamalar henüz istenen düzeyde çözüm olmasalar da, erkeklerin tepkisini çekmeyi başarmıştır. Ayrıca geleneksel söylemlerle, kadının “yuvayı kuran” devam ettiren ve sessiz sakin biçimde sorunları alttan alarak çözen özelliğine hâlâ vurgu yapılmaktadır. Kadına yönelik şiddetin artmasında, bu özelliklerine uygun davranmayan kadınlar şiddet nedeni olarak tanımlanmaktadır hâlâ:

Kadın da mesela, ne demiş atalarımız dişi kuş yuvayı kurandır. İdare edendir. Toparlayandır. Dövülen kadın olmasın inanın (G4, 45 Yaşında, Usta öğretici, Evli, Lise mezunu).

Şiddetin olmaması gerektiğine dair inancını belirten G37, şiddeti ortaya çıkaran sorunun öncelikle ortadan kaldırılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Sinirlilik ve öfke durumunun bu sorunun

önkoşulu olduğunu, öncelikle kadının, bu duygu durum düzenlemesini yapması gerektiğini vurgularken, şiddetin ana aktörü ve başlatıcısı olarak da kadını ön plana koymaktadır. Ona göre, şiddetin uygulayıcısı erkektir ancak başlatıcısı “erkeği tahrik eden kadın”dır. Öyle ki, erkeklere göre; erkek durduk yere şiddete başvurmaz:

Eşimle bazı dosyalarım var... Ama hani bir defa vurdum ben ona... Geri kalanı savunmaydı. Ama hani saldıran oydu... Ama işçi mahkemeleri gibi. Kadınlar da hep haklı oluyor (G1, 38 yaşında, Serbest Meslek, Evli, Ortaokul mezunu).

Uzaklaştırma tedbir kararının şiddeti önlemede tek başına yeterli olmadığı sahadan örneklerle açıkça görülmektedir. KADES gibi acil yardım uygulamaları üzerinden yapılan başvurular sonucunda, şikâyet sonucu erkeğin evden uzaklaştırılmasının yanı sıra her iki tarafa da psikolojik destek, şiddet uygulayanın iyileştirici programlara katılımının sağlanması gibi destekleyici nitelikli çalışmaların aktive edilmesi sağlanmalıdır:

KADES’ e bastıyorlar geliyor polisler ... Sosyal güvenlik kurumuna (sosyal hizmetleri kastediyor) bildirin psikolojik destek alsın diyorum... Biz bunu yapamayız diyorlar... Mahkemeye çıktığında da zaten seni dinleyen yok. En az dört sefer oldu KADES’ e basma (G27, 43 Yaşında, İşçi, Boşanmış, Lise mezunu).

Segal’e göre; erkek şiddeti, erkeklerin “kadınlığa” – samimiyet, yakınlık, bağımlılık, zayıflık olarak nitelendirilen- karşı duydukları korku neticesinde ortaya çıkmaktadır. Yeterince erkek olamamaktan kaynaklanan korku ve kadın düşmanlığı ile ilişkili bir etken ortadadır (Segal 1992, 380). Erkeğin elindeki “pimi çekilmiş bomba” belki de korkunun ifadesidir. Metaforik olarak bakılırsa erkek elinde tuttuğu bu yıkıcı nesne ile ne yapıyorsa kendine zarar veriyor gibi görünüyor:

Elinizde sizin pimi çekilmiş bomba var, atsanız kurtulacaksınız ama atmadınız... Onun üstüne gittiniz mi siz de yok olacaksınız sonuçta... Benim dosyalarımı, kendi kendime yaptım. Biri bana git dosya yap filan demedi... İkimiz de istemedik. O da anne kuzusu sonuçta (G3, 26 Yaşında, Tesisatçı, Evli, Ortaokul mezunu).

Makro anlamda kadın ve erkek ilişkilerini, mikro düzeyde ise erkek şiddetinin nedenlerini anlamak için, erkeklere odaklanmak ve erkeğin kendi hayat verme kapasitelerine nasıl yabancılaştıklarını irdelemek önemli bir noktadır (Ertürk 2004, 13). Segal (1992)’ e atıfla; ataerkil değerler ve güç içermesi beklenen erkeklik algısı, bu çerçevede davranmak istemeyen ya da davranamayan erkekler için gerilim kaynağıdır denebilir. Saha bulguları da bu durumu işaret etmektedir. Yani kendi ifadeleriyle şiddet, erkeğin kendi içsel çatışmasına bağlı olabilmektedir. Şiddeti erkek doğasına bağlayan bu düşünce şiddeti meşrulaştıran algılardan biridir:

Tabi ki bir bayanın erkekten uzaklaştırılması mantıklı... Çünkü erkek kendine hâkim olamayabiliyor (G30, 53 Yaşında, Tır şoförü, Evli, Lise mezunu).

Katılımcı bazı erkeklerin, şiddete karşı olduğunu belirterek, devletin denetim mekanizması aracılığıyla şiddetten uzak duran erkekle, şiddeti “gerçekten” uygulayan erkekler arasında ayrımı tarafsız biçimde yapılmasını beklediği anlaşılmaktadır:

...Milyonda bir olsun, ben haksızlığa uğramak istemem. Bakanlığın bir

haber olduğu bir şey yok. Bundan öncekiler de aynıydı, bundan sonrakiler de aynı olacak (G32, 41 Yaşında, Öğretmen, Boşanmış, Lisans mezunu).

Erkeklerin belirttiği, kadının daima “başında duran bir adama” ihtiyacı vardır eril söylemi, erkeğin kendi konumunu mutlaklaştırması anlamına da gelmektedir. Yadsınamaz ve “mecburi” bir gerçekliğin yaşamdaki tezahürü bunun aksi olursa, saldırganlık girdabına itilebilen erkek, öfke çıktısını kendi seçimlerine değil, yetiştirilme biçimine, ataerkil kodların yaşamsal görünümüne bağlamaktadır:

Kadın kendini koruyamaz. Erkek korur... Çünkü erkek koruyandır kollayandır bu bir gerçektir (G34, 40 Yaşında, Nakliyecisi, Evli, Lise mezunu).

Korunmaya, kollanmaya muhtaç olan kadın algısı güçlü ve koruyucu erkek imgesini güçlendirmektedir. Böylece bu söylem, koruyucusuna karşı gelen kadına yönelik şiddeti de meşrulaştırmaktadır. Erkekler görüşmelerde sık sık bu tür söylemlerde bulunarak ya da söz konusu değerlere atıfta bulunarak, şiddeti kendi anlam dünyalarından hareketle tanımlamaya ve meşrulaştırmaya, en azından şiddete istemeden de olsa zorlandıklarına dair argümanlarını dillendirerek sorumluluktan kaçma eğilimi göstermişlerdir.

Erkeklerin 6284 Sayılı Kanuna Yönelik Değerlendirmeleri

Tedbir kararları (şiddeti) daha çok ateşliyor... Şimdi ne yapacak, her şeyini eve göre planlamış, bir anda kalıyor... Tüm haklar da kadından yana (G4, 45 Yaşında, Usta öğretici, Evli, Lise mezunu).

Maddi olarak yeterli olmak, iş sahibi olmak, iyi bir kazancın olması, erkekliğin toplumsal kurucu mekanizmaları arasındadır. Ancak bu konularda performans göstermeye çalışırken sürekli kendini ispat etmek zorunda olan ve erkeklik dengesini yeniden sağlamak zorunda olan erkek, destek alamadığında şiddet bir telafi mekanizması olarak ortaya çıkabilmektedir. Bu argümandan bakıldığında, şiddet ekonomik zorluğu deneyimleyen ama buna rağmen özel alanından uzaklaştırılan bireyin duygu durum çıkmazı olabilmektedir.

6284 sayılı Kanunun içeriğinde yer alan önleyici ve koruyucu tedbir kararları ve uygulamaları sayesinde, şiddete uğrama tehlikesi olan ve/veya şiddete maruz kalan kişiler için bu durumun ortadan kaldırılması sağlanabilmektedir. Hem bu Kanun kapsamında aleyhine tedbir kararı alınan kişiler hem de toplumun diğer kesimi için bu uygulamanın görünürlüğü ve bilinirliği günden güne artmakta, bu bağlamda deneyime bağlı olarak etki alanının da genişlediği görülmektedir. Bu noktada, Kanun uygulamalarının işlevselliği konusunda değerlendirilmelerin hangi odak çerçevesinde yapıldığı ve bu değerlendirmelerin ne olduğu sorusu gündeme gelmektedir: Şiddetten caydırıcı bir nitelikte mi yoksa şiddeti arttırıcı bir unsur mu olduğu sorusu üzerine verilen cevapların derlendiği bu bölüm, en az bir defa şiddet uygulayan olarak resmi kayıtlarda adı geçen erkeklerin, söz konusu tedbir kararlarıyla nasıl yüzleştiği, eyleminin bireysel ve toplumsal anlamlarını nasıl sorguladığına ilişkin anlatılarından hareketle tartışılmıştır.

Kendi ifadeleriyle Kanunun iyi amaçlar için çıkarıldığını düşünen erkekler, aile içerisindeki tartışmaların bu uygulamaların devreye girmesiyle büyüyebildiğini ve erkeklerin mağduriyet yaşamamasına sebep olabildiğini iddia etmektedirler. Bu Kanunun kadınlara sağladığı ayrıcalığı erkekleri zor durumda bıraktığı ve kavganın büyümesine neden olduğunu iddia etmektedirler:

Muhakkak iyi niyetle çıkarılmış bir şey ama erkekler mağdur olabiliyor... Aynı bizim gibi, iki gün sonra barışacak olan kadın, uzaklaştırma gibi

şikâyetçi olduğunu düşünün... Sonra polis arabasına bindiğinden mi komşuların onu gördüğünden mi? ondan sonra karakola gidip, orada seni kilitlendiğinden mi insanı üzüyor (G37, 35 Yaşında, Öğretmen, Evli, Lisans mezunu).

Kanun uygulamalarının kimi zaman gerçek mağdur(lar) tarafından kullanılmadığı bunun nedeninin ise şiddet uygulayanın baskı ve şiddeti artırması, kadını korkutması olduğu da ifade edilmektedir. Anlatılardaki iddialara göre Kanun, sorunun kaynağını yani şiddeti ortaya çıkaran meselelerin aslını çözmediği için şiddet tekerrür eden bir döngüye girebiliyor:

Toplumda baktığımız zaman dövülen kadın da hiç şikâyetçi olmuyor. Gözünü korkutmuş adam... İhlal etmiş bakalım ne olacak... Bu adamlar zaten problemlili adamlar, üç gün sonra çıkıyor, yine yapıyor (G4, 45 Yaşında, Usta öğretici, Evli, Lise mezunu).

G31, şiddet suçu işlemediği hâlde hakkında tedbir kararı aldırıldığını belirtiyor. Bu durumda Kanunun menfi amaçlar doğrultusunda uygulanmasının engellenmesi gerekliliğini ifade ediyor:

Sözleşmeler, Kanunlar. Dövmedim bir fiske vurmadım daha. Niye hâlâ devam ediyor. Allah'ım kimseye böyle dert vermesin... Benim şu iki senedir yaşadığım sıkıntılar (G31, 46 Yaşında, İnşaat ustası, Evli, Lise mezunu).

Erkeklerin Kanunun kadınlara ayrıcalık yaptığını, iki tarafı da eşit değerlendirmesi gerektiğini ısrarla vurgulayan argümanları sık sık dile getirildi:

Ama ne elektronik kelepçe, ne bu KADES şiddeti önlemez. İnsanları araştıracaklar ceza kesilecekse iki tarafa bir kesilsin... Kadınlar da bedel ödesinler... Kadınların yanında zaten bu Kanun (G2, 38 yaşında, Kargocu, Bekâr, İlkokul mezunu).

Kanunda tedbir kararına aykırılık hâlinde gerçekleşecek yaptırımlar tanımlanmaktadır. Yani, aleyhinde tedbir kararı bulunan şiddet uygulayan, bu kararı ihlal etmesi hâlinde hapis cezasına çarptırılabilir. İhlalin her tekrarında bu süre on beş günden otuz güne kadar uzamaktadır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez (m.13-1/2). Bu Kanun maddesinin mahkeme evraklarında tedbir kararının içeriğine eklendiği ve tedbir kararının şiddet uygulayan kişiye tebliğ edildiği sırada kolluk birimlerince hapis cezasının hatırlatıldığı durumu da uygulamada görülmektedir.

Kanun çerçevesinde “şiddete uğrama tehlikesi bulunan” kişiler de koruma kapsamına alınmıştır. İlk değerlendirmede olumlu görünse dahi, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiler hakkında önleyici tedbir kararları verilirken, şiddet uygulama tehlikesi ve olasılığının belirlenme kriteri de tartışma konusudur. Bu çerçevede net tanımlamaların yapılmasını öneren karşıt düşünceler de mevcuttur. Dolayısıyla, tedbir verilme gerekçelerinde “açık, ani, yakın tehlike” gibi bir kriterin yer almaması, uygulamada Anayasada teminat altına alınan hak ve özgürlüklere aykırı olarak ciddi sorunlar doğurabilir (Uğur 2012, 348). Nitekim sahada da bu durum dile getirilmiştir. Şiddet uygulamaya dair açık davranışlarda bulunan ve tehlike yaratma potansiyeli olan bireylerin ve şiddet uygulama tehlikesi ya da ihtimali bulunan kişilerden açıkça ayrılması talebinde bulunan erkekler, konuttan ve şiddet mağdurundan uzaklaştırılmalarını anlamsız bulmaktadır:

Öyle ona zarar verecek olsam istediğim her dakika zarar veririm. Öyle

güvenilir bir şey değil. Sadece eve varmayacak (gülerek) ya öyle bir şey değil ki. Evim zaten evinin yanında beni yakalasalar veya ona telefon açsam, benim evim zaten orada, oradan geçiyorum. Zarar vermek istemiyorum ki (G6, 52 Yaşında, Emekli, Boşanmış, İlkokul mezunu).

Elinde kanıt yok ben sürekli suçlanıyorum... Tehdit içerikli mesaj da yok (G24, 34 Yaşında, Kuaför, Boşanmış, İlkokul mezunu).

Çoğu kez arkadaşlarım da şahit olmuştur ama Kanun önüne gittiğimizde suçlu oluyoruz, bunları kanıtlayamıyoruz (G18, 36 Yaşında, Tıbbi sekreter, Evli, Lisans mezunu).

Müşterek konuttan uzaklaştırma tedbir kararı, erkeğin “ben nereye gideceğim?” sorunu üzerinden mağduriyet söylemine bürünebilmektedir. Kazanımlardan çok kaybedilenlerin anlamının daha güçlü olduğu düşüncesinden bakıldığında, kaybedilen konut ve orada yaşama hakkının elinden alındığı düşüncesi erkeklerde intikam güdüsüne neden olmaktadır. Her ne kadar uzaklaştırılmasının sebebi erkeğin kendi şiddeti de olsa, şiddet uyguladığı için uzaklaştırılma kararına karşı tepkili oldukları dikkat çekicidir. Ayrıca koruyucu yasaların “erkeği kendi kaderine terk etmesi” nedeniyle işlevsel bulunmadığı ifade edilmektedir:

Hâkim bana diyor ki; on gün uzaklaştırma verdim, polis geliyor, bana imza attırıyor. Ben nere gideceğim on gün zarfında... Nereye gitsin adam... Onu eşini döverken düşünecektin. Tabi polis ne yapsın. Sen de haklısın dedim... Evde ne varsa yiyecek içecek hepsini çöpe attım. Tüpü çıkardım, evden ocağı çıkardım, evden hepsini sakladım. Bomboş ev. Bedel ödetmek istedim, çünkü ben sokakta kaldım... O da evde kalsın ama mağdur olsun (G30, 53 Yaşında, Tır şoförü, Evli, Lise mezunu).

...Erkek de alsın tedbir kararını, devlet destek olsun uzaklaştırma veriyorsa ev vermeli. Yazık yani adam. Eskisi gibi değil ki, artık hart hurt değil ki. İtaat et rahat et. Kanundan sonra (G4, 45 Yaşında, Usta öğretici, Evli, Lise mezunu).

Müşterek konuttan uzaklaştırılan erkeğin, hayatta kalma mücadelesi içerisinde olabildiği, kalacak yerin dışında temel ihtiyaçlarını bile karşılamakta zorluk yaşayabileceği ve bunun da başka kriminal olaylara kapı araladığını belirten G7, ötekileştirilen erkeğin çaresiz kaldığına dikkat çekiyor:

Ben evden uzaklaştırılmışım... Tamam, varsayalım onu dövmüş olsam bile, ben nerde kalacağım... Bu adam ne yapacak mesela gidecek, mesela hırsızlık yapacak, gidecek başka birisinin karısına da zarar verecek, ...eşine çoluğuna çocuğuna da zarar verecek değil mi ? (G7, 35 Yaşında, Oto kaportacı, Bekâr, İlkokul mezunu).

Aleyhinde, Kanunda “bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi” (m.5/1-g) hükmü bulunan önleyici tedbir kararı verilen G26, bunun haksız ve gerekçesiz şekilde kendisine uygulandığını ifade ediyor. Ancak yine de kadın açısından bakıldığında; erkek tarafından ateşli silahların ne şekilde, ne için kullanıldığının veya kullanılacağına bilinmezliği haklı olarak kadının kendini Kanun çerçevesinde koruma altına almaya sevk etmektedir:

Kadınların öyle bir hakkı var ki, ben evde oturuyorum, senden uzaklaştırma isteyebiliyorum. Ben ona karşıyım kardeşim. ...Şimdi evi basılan benim... Gidip de polisi arayan benim... Polisle beraber gidip ifade veren benim... Ama mağdur da benim. Keşke şikâyet etmeseydim olan bana oluyor gene... Silahım gitti... (G26, 42 Yaşında, Firma Yöneticisi, Evli, İlkokul).

Katılımcılardan, “şeriatın kestiği parmak acımaz” diyerek Kanuna karşı tavrını belirten G12, her zaman ve her koşulda kadınların haklı bulunduğunu ve Kanunun bu yönde uygulanmasından dolayı rahatsızlığını vurguluyor. Ayrıca, erkeğin kadın hakkında “kendine şiddet ettirmek istiyorsa” söylemlerinde görüldüğü üzere, şiddet bir hak etme meselesi olarak değerlendirilmekte, bu durum erkeği güç çeperinde tutarken, kadının dirençsiz ve zayıf kılındığı bir tablo ile meşru bir zemine oturtmaktadır:

Kadın hakları var ya... Hep dinlemiyorlar maalesef. ...Hep kadın haklı değil. ...Ama bir kadın da kendine şiddet ettirmek istiyorsa... Bunu yapacak bir şey yok kardeşim (G12, 43 Yaşında, İşçi, Boşanmış, Lise mezunu).

Erkekler, Kanuna karşı tepkisel yaklaşımlarını meşrulaştırarak ifade etmektedirler: Erkeğin toplumsal ilişkilerindeki iktidar ve birincil konumlarının Kanun aracılığıyla kırılıyor olmasına rağmen, bu tedbirlerin kadın cinayetlerini önleyemediğini ve bireyleri zapturapt altına alamadığını iddia ediyorlar. Bu Kanun uygulamalarının erkekleri, şiddet uygulamadıklarını ispat etme kaygısı ile baş başa bıraktığı, bu konuda destekçilerinin olmaması, tedbirin beyan esaslı olması, erkeğin sosyal araştırmaya tabi tutulmadan yargılanması gibi anlatılar ve söylemlerle itirazlarını gündeme getirmektedirler:

Ya Kanun, Kanun değil. Ya boşanmaya çalışıyoruz, kadınsan işçiysen haklısın. Erkekse, işverense haksızsın... Nasıl bir Kanun anlamıyorum ben (G34, 40 Yaşında, Nakliyecisi, Evli, Lise mezunu).

Uzaklaştırarak insanı özünden koparıyorsun. Gelin toparlayın benim evimi. İlk uzaklaştırma verilmeseydi kopar mıydım? Kopar mıydık biz? (G34, 40 Yaşında, Nakliyecisi, Evli, Lise mezunu).

Hani neden. Neden bu araştırılmıyor geçmişine dönük de.... Neden araştırılmadan, ağzından çıkanla hükmü verilip 2 ay uzaklaştırılıyor? Ağzından çıkan her kelimedede bana uzaklaştırma verdiler (G18, 36 Yaşında, Tıbbi Sekreter, Evli, Lisans mezunu).

O düzende eşitlik sağlanması lazım. Nasıl sağlanması lazım? Hep kadınları mağdurları dinledik, bir de karşı tarafı dinleyelim. Bak beni dinlediniz... Belki de hak vermişsinizdir, şu anda... Beni cezaevine atmakla daha mı iyi yaptı? (G13, 35 Yaşında, Çalışmıyor, Evli, Ortaokul mezunu).

Erkekler, uzaklaştırma kararı ile kendilerini toplumsal ve hukuki açıdan ötekileştirilen olarak görmektedir. Bu duruma ilişkin erkeklerin anlatılarından diğer bazı örnekler çarpıcıdır:

Uzaklaştırma... Sen kimsin ya... Sen kimsin? Sizin için de geçerli, benim için de geçerli... Şiddet gördüyse tabii ki yapsın ama şiddeti ispatlasın...

Benim için de darp raporu gösterebilirler... Uzaklaştırma çözümse yapılınsın. Çözüm değil ki. Çözüm odaklı olması lazım (G32, 41 Yaşında, Öğretmen, Boşanmış, Lisans mezunu).

G29, erkeklerin çoğunluğunun bu alandaki uygulamalara sıcak bakmadığını, işlevsiz gördüğünü belirterek, uygulamaların geleneksel normatif değerlere ve toplumsal kabullere uyumlu olmadığını, kadın ve çocuğun korunmaya muhtaç olduğu için erkeğin gözetiminden çıkmasının ahlaki açıdan sorun teşkil ettiğini geleneksel söylemlerle anlatıyor:

...Ya bu uzaklaştırma bizim örfümüze, âdetimize, Anadolu çocuğuna uygun bir şey değil. Bir erkeğin evden uzaklaştırılması kadının ve çocuğun tek başına kalması iyi bir şey değil... Biz bunu desteklemiyoruz... Değişsin bu Kanun (G29, 44 Yaşında, İşsiz, Evli, İlkokul mezunu).

Tedbir Kararının Sonraki Döneme Etkisine Yönelik Anlatılar

Katılımcılara, tedbir kararından sonra kendileri ve yaşamları üzerinde gelişen değişimlerin nasıl olduğu ve tedbir kararının sonuçları sorulduğunda; bu uygulamalara ve uygulamaları aldırın kişilere yani kadınlara karşı güvensizlik hislerinin oluştuğu, cinsiyet odaklı olarak daima suçlu bulduklarına dair genel geçer bir inanç geliştirdikleri gözlenmiştir:

Orada (Danimarka'da) her şeyi ortaya dökerler. Kim suçlu, suçluyu ortaya çıkarırlar.Anında çocukları alırlar bir dakika bekletmez. Güvenimi yitirdim ben devlete kanunlara (G17, 34 Yaşında, Emekli, Evli, İlkokul mezunu).

Yoruludum. Ne zaman emniyetin içine adım atsam suçlu konumuna düşürüldüm. ...Ben de kadın bana vurdu dediğimde bana da darp raporu verilsin. Ona da ceza verilsin. ...o da cezasını çöksün, bu şekilde olsun eşitlik olsun istiyoruz (G18, 36 Yaşında, Tıbbi sekreter, Evli, Lisans mezunu).

Uzaklaştırma kararı sonucunda, bazı durumlar da fırsata çevrilerek kişilerin kendilerini dinlemeleri, beklentilerini gözden geçirmelerini, içsel sorgulama yaparak hatalarını görmelerini sağlamaktadır. Bu anlamda kadın ve erkeğin normatif kabullerle yola devam etmek yerine, kendi ilişkisel dinamiklerini keşfettikleri bir süreç olabilmektedir:

Uzaklaştırma kararı sonrasında ben dilekçe (itiraz için) filan da vermedim... Aramızdaki sıkıntıları düzeltmeye çalıştım yani. Düzelttim de yani (G19, 36 Yaşında, İşsiz, Evli, İlkokul mezunu).

Bu durumun tam tersi örnekler de mevcut. Uzaklaştırma kararının birlikteliği derinden sarstığını, söz konusu yaptırımların birlikteliği korumak yerine zedeleyerek ayrılmaya ittiğini, erkeğin öfkesinin perçinlendiğini belirten anlatılarla sıklıkla karşılaşıldı. Tedbir kararının alınması sonucunda, kadınla erkeğin duygusal olarak da uzaklaştıkları iddia edildi:

Buna engel olsun devlet koparmasın insanları... Yani birleştiresin, uzaklaştırma olayı sadece insanları birbirinden koparmak (G34, 40 Yaşında, Nakliyeci, Evli, Lise mezunu).

Kadının şikâyeti ve ilişki ya da iletişime karşı yaşadığı güvensizlik sonucu tedbir istemesini görmezden gelip bu kararın ilişkiyi kopardığını iddia etmeleri ilginçtir. Zaten kötü olan ve iyi gitmeyen bir ilişki sonucu belki de can güvenliği gerekçesiyle uygulanan, yaptırıma giden süreci

yok sayan ve şiddet eylemini meşrulaştıran failin kararı yorumlama biçimi aslında eylemini suç olarak görmediğini ima etmektedir. Böylece aleyhte alınan tedbir kararlarının erkeklerin sosyal, duygusal, psikolojik ve iş yaşamlarını olumsuz etkilediğine dair anlatılar eşliğinde kendi mağduriyetlerine dair ifadeler de oldukça yoğundu:

Maalesef kanunlar önünde hiçbir şey yapamıyorum... Yani bu benim çalışma hayatıma da yansıyor... Kendi hayatıma da yansıyor, hani yeri geliyor psikolojime de yansıyor... Bu olaylardan sonra çok etkileniyorum, etkilendim daha doğrusu (G18, 36 Yaşında, Tıbbi sekreter, Evli, Lisans mezunu).

Şiddeti Önlemeye ve Kanunun ve Yaptırımların İyileştirilmesine Yönelik Anlatılar

Araştırma soruları içerisinde yer alan kadına yönelik şiddeti önlemek için nasıl bir çözüm öneriniz vardır? Sorusuna erkek katılımcıların deneyime tabi olarak Kanun uygulamaları üzerinde fikir ve “iyileştirici” olarak nitelendirdikleri birtakım görüşler beyan ettikleri görülmüştür. Çiftlerin zorunlu aile terapisi almaları yönünde, iyileştirici ve sürdürülebilir programların olması gerektiği ifade edilmiştir. Erkekler ilişki problemleri karşısında kendilerini yetersiz hissetmekte, bu nedenle uzman desteği ile kendi rollerine ilişkin sorumluluğu yeniden tesis edebilmeyi istediklerini belirtmektedirler. Bu görüşü dile getiren erkeklere göre, hem ailelerin psikolojik sağlamlığı güçlenecek hem de aile danışmanlığı yapan uzmanların istihdamı artacaktır:

Çözüm var aslında... Zorunlu olarak aile psikolojisi seansları yaptırın yani. ...Aile danışmanı olur, bir dünya insan. Bunun eğitimini alır, konu konuyu açar bence, orada (G11, 35 Yaşında, serbest meslek, Boşanmış, lise mezunu).

Arabulucu mu olacak? Bir birim olup arabulucu mu olacak? Diyelim ki; ben eşimle tartıştım, polisten önce arabulucunun gelmesi gerekecek ki, ya kardeşim siz kocaman insanlarsınız... Devlete intikal etmeden bunları orda çözmesi lazım. Çözülür. Benim konuşmamla sizin konuşmanız farklıdır (G5, 41Yaşında, İşçi, Evli, İlkokul mezunu).

G3' ün ifadesinde tüm bu süreçlerin; Kanun uygulamalarına başat hükümlerin erkekler tarafından caydırıcı bir unsur olarak nitelendirildiği anlaşılmaktadır:

Kanun ister istemez şiddeti önüyor. Ufak bir kusurumuz olsa ne yapacak? Bizi devlet direk dosyalarda olduğu gibi hapis cezası verecek. Ben ondan çıktım gittim evden, tartışmayalım diye. ...Merkeze gideceğiz, hem aileye rezil oluyoruz, karakola git gel... İnsan başka şeyler anlıyor her gün karakolda. Değişik oluyor insanların gözünde (G3, 26 Yaşında, Tesisatçı, Evli, Ortaokul mezunu).

Odman ve Odman, kişinin bedensel bütünlüğüne karşı olmayan, ruhsal sağlığı üzerinde ısrarlı biçimde uygulanan şiddet türü olarak psikolojik şiddeti tanımlar. Bu şiddet türü, karşı taraf üzerinde üstünlük kurmayı, bunu da korku yaratarak inşa etmeyi amaçlar (2017, 31). Şiddetin yalnızca fiziksel olmadığını, özellikle kendisinin psikolojik şiddet mağduru olduğunu belirten G11, çift olarak kriz çözme becerilerinin artırılması ve psikolojik destek sağlanmasının aile ilişkilerinin devamlılığı için önemli olduğunu belirtiyor:

...Psikolojik şiddet de var ortada. ...Sadece kendini düşünüyor, kendi dediğini diyor, istediğini kendi biliyor sadece. Ben buna maruz kaldığımi

düşünüyorum. ... Sen busun desen yanlış anlar. Ama sizin böyle yapmanız gerekiyor bizce denilse, bence olur. Zorunlu tutulması lazım. Yoksa daha çok hayatlar kararır yani. Bana telefon geldiğinde (görüşmeyi kastediyor) umudum olmasa gelmezdim. Hiç yok çalışma. Daha birçok hayat var yani (G11, 35 Yaşında, serbest meslek, Boşanmış, lise mezunu).

Bazı katılımcılar, psikolojik desteğin özellikle evlilik öncesinde verilmesi gerektiğini, bunun içeriğinin ise aile eğitimleri kapsamında olması gerektiğini, bireylerin evlilik kararının bir onay mekanizması ya da uzman kişi üzerinden yapılması gerektiğini, evliliğin devlet eliyle onanması ve sözleşmeye bağlanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Bir birey bir bireyle evlenmek için... Önce Aile Sosyal Politikalara gelecek, belirli bir terapistlikten geçecek, bunu imzaladıktan sonra... yoksa evliliğe izin verilmeyecek belki şiddeti böyle engelleyebiliriz... (G18, 36 Yaşında, Tıbbi sekreter, Evli, Lisans mezunu).

Zorunlu aile danışmanlığı önerisi birçok katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Hatta bu uygulamanın olmaması, şiddetin önlenmesi ve kadın cinayetlerinin önüne geçilebilmesinin en önemli engeli olarak örneklendirilmiştir:

Valla böyle bir aile danışmanı gibi bilgi verecek, koçluk verecek, insanın olması lazım. ...Şiddet olmadan önce de, bazı şeyler ailelere danışman gibi bir program yapılırsa cinayetler azalabilir belki. Aile danışmanında aile hayatında böyle mutlu birey olmak için (G19, 36 Yaşında, İşsiz, Evli, İlkokul mezunu).

Ben orda otursam o da otursun... Siz de orada oturun, böyle üçlü bir şekilde konuşma yapılabilir, yüzleştirme gibi konuşturma yapılabilir... (G2, 38 yaşında, Kargocu, Bekâr, İlkokul mezunu).

Çok basit. Ben iki defa psikolojik danışmana gittim. Evliliği de kurtarabilir. İnsanı da kurtarır. Şiddet çok kötü bir şeydir bir bozukluktur (G32, 41 Yaşında, Öğretmen, Boşanmış, Lisans mezunu).

Araştırmada, şiddetin önlenmesi için Kanun kapsamına alınması gerektiği düşünülen bazı diğer öneriler katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Erkekler şiddet uyguladıklarına dair ispat veya kanıtlayıcı belgelerin muhakkak istenmesi gerektiğini ısrarla vurguladılar. Kararın verilmesinden önce kendilerinin dinlenmesini, şiddetin araştırılmasını; varsa öfke problemleri bu sosyal araştırmalarla ortaya çıkacağını iddia ettiler. Kadına şiddet uygulayanın bunu yalnızca aile içerisinde değil, iş ve arkadaş çevresinde de görülebileceğini; bu nedenle şiddete eğilimli kişinin kolayca tespit edilebileceğini vurguladılar:

...Mesela siz yaptıysanız, sizi takip etmesi lazım mesela. İşe gidiyorsun, eve geliyorsun, çarşıda ya da o evde farklı kişilerle mesela tartışıyorsun, farklı kişilerle tartışıyor musun? Bunun takip edilmesi yani. Direkt hüküm geliyor, Araştırılması lazım (G14, 30 Yaşında, İşçi, Boşanmış, Ön Lisans mezunu).

Nasıl bir kadın dinleniyorsa, araştırılmalı, adam da araştırılmalı. Ne yapmış araştırılsın ya... Göğsüm açık benim, evine mi bakmamış? ...Söyleniyor bunlar... Ama. Aç mı bırakmış (G4, 45 Yaşında, Usta

öğretici, Evli, Lise mezunu).

Şiddet davranışı, sosyal öğrenmeye dayalı olarak ebeveynlerin rol model alınması üzerinden öğrenilebilmektedir. Altıparmak'ın da belirttiği gibi; aile içindeki yaşam biçimi, ebeveynlerin davranış ve tutumları, aile yanından evlilik nedeniyle ayrılıp kendi ailesini kurduğunda bile bireyin hayatını şekillendirmeye devam etmektedir (2018, 255). G33, karısının büyüdüğü ailenin sağlıklı ilişki kapasitesine sahip olmadığını, bunun bedelini kendi ailesinin ödediğini belirtiyor:

Yetiştirme tarzı çok önemli. Ben psikoloğuma da söyledim. Ben kötü yetiştirilmiş bir kız evladının eseriyim. Eğer eski eşim iyi yetiştirilmiş biri olsaydı, ben şu an iyi bir aile içerisinde oluyordum. İyi bir eş olurdum (G33, 40 Yaşında, Tekstilci, Boşanmış, Lise mezunu).

Şiddetin önlenmesi için öncelikle kadınların eğitilmesi gerektiği kanaati, erkeklerin bu sorun içerisinde sorumluluğu almak istemediğini açık etmekle birlikte, kendi uyguladığı şiddetin nedeni olarak da sorumluluğu yine kadına atmaktadır. Erkeklerin gözünden bakıldığında, kadınların ilişki içerisindeki yok sayılma hâli, Kanun ve hükümlerinin yaptırımını söz konusu olduğunda daha da derinleşebilmekte, ataerkil iktidarın sarsılmaması için verilen savaş da belirgin hâle gelmektedir. Buna rağmen, Kanun uygulamalarının şiddetin önlenmesinde etkili olduğu söylenebilir. Bu alanda önemli kazanımlar sağladığı tüm eksikliklere rağmen vurgulanmalıdır. Kanunun, kadının şiddet ortamından uzaklaşmasına yardımcı olduğu ve hakları üzerinde söz sahibi olmalarına öncülük ettiği görülmekte ve bu sayede yıllar içerisinde kadının güçlenmesi konusunda daha net bir tablonun gelişebileceği söylenebilmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Günümüzün en temel sorunlarından olan şiddet, neden ve sonuçları bakımından büyük etkileri ortaya çıkarmaktadır. Kadınların şiddete maruz kalmaları, ailede çocuklar başta olmak üzere birçok aktörün yaşama dair konumunu da tehdit etmektedir. Dolayısıyla şiddet konusunda kadınların anlatıları önemli olmakla beraber erkeklerin bu konudaki görüş ve düşüncelerinin ortaya çıkarılması da aynı derecede önemlidir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ailenin korunması yönelik 2012 yılından beri uygulamada olan 6284 sayılı Kanun'un pratik yaşamdaki görünümünün irdelendiği bu çalışmada erkeklerin kendilerini haksızlığa uğramış, iktidarları sarsılmış ve güçlerinin ellerinden alınmış hissettikleri yönündeki ifadeleri dikkat çekmektedir. Her ne kadar bazı söylemlerde kadın ve erkeğin eşitliğine vurgu yapsalar dahi, iktidarın sahibinin erkek olduğu ısrarla vurgulanmıştır. Egemen olanın erkek olduğu düzende, boyun eğen tarafında da kadın olması gerektiği şiddet faili erkeklerin söylemlerinde sık sık dile getirilmiştir. Bu söylemleri ve algıları kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran zemini oluşturmaktadır.

Araştırma sürecinde, son dönemdeki uygulama ve dönüşümlerin kadınların lehine olduğunu iddia eden erkekler; geleneksel avantajlı konumlarını kaybettiklerini ifade etmişlerdir. Bu statü kaybının kendilerini sahipsiz, dışarıda bırakılan olarak ötekileştirdiğini iddia etmişlerdir. Bu durumun kadınları ön plana çıkardığını, sosyal politikaların kadınların lehine işlediğini dile getirdiler. Bunun kendilerini öfkeliendirdiğini, şiddeti tetiklediğini ima eden argümanları dillendirdiler. Sosyal politikaların kadınları kayırdığına vurgu yapan erkekler, şiddet mağduru olan veya "kendisini bu şekilde konumlandıran" kadınlara sunulan güvencenin (kadın konukevi hizmetleri, maddi yardım ve tedbir kararları ile koruma) erkeklere de sağlanması gerektiğini ifade ederek mağdur rolüne bürünmekte ve eylemlerini meşrulaştırma yoluna gitmektedirler. Mesela kendilerine yönelik uzman desteği gibi bir mekanizmanın olmaması, kamu kurumlarında erkeklerin sıkıntılarının kadınlar kadar dinlenmemesi ve itibar görmemeleri ve itaat etmek zorunda kalmaları yönündeki anlatıları, eylemleriyle yani şiddet ile yüzleşmek ve sorumluluk

almak yerine, kendilerine haksızlık yapıldığını vurgulayarak, mağdur olduklarını ön plana çıkardıkları görülmüştür.

Bu söylemler dikkate alındığında, şiddet mağduruna ve çocuklarına yaklaşmama tedbirinde, yalnızca konut ve müşterek evi kapsayan karar hariç, kararın ölçütünün ne olduğu, nasıl değerlendirildiği netleştirilebilir. Bu durumda erkeğin evden çıkması hâlinde, uzaklaşma kararı aldirarak bu durumu yaratan kadına karşı daha çok öfke duyup öç almak ve şiddet uygulamak için başka planlar yapmasının önüne geçilmelidir. Şiddetin önlenmesinde erkeklerin sorunlarını dinleyen ve çözüme katan çalışmalar yapan birimlerin olması önemlidir. Aksi durumlarda tedbir kararlarının erkekler için caydırıcı olmaktan ziyade, öfkeyi artıran, perçinleyici olabildiğinin unutulmaması gerekmektedir.

Kanun uygulamaları sonucunda, her aile dinamiğinin farklı etkilendiği ancak bazı noktalarda ortaklaştıkları söylenebilir. Bazı erkekler bu süreci, öğrenme, yeniden yapılanma evresi olarak değerlendirmekte, çoğunluğu ise ötekileştirilmiş, çaresizlik ve değersizlik duyguları içerisinde hapsolmuş olarak deneyimlemektedir. Bu noktada, Kanun ve yaptırımlarla şiddet gibi yaşam hakkı ihlaline sebebiyet veren bir durumda; sorunun taraflarına ayrı ayrı destekleyici mekanizmalar oluşturulması elzemdir. Yani kadının yaşama hakkı, çalışma hakkı, eğitim hakkı gibi temel haklarının korunması ve güvence altına alınması sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra, şiddet uygulayan erkek için de rehabilite edici, eylemiyle yüzleşmesini sağlayan eğitim ve sosyal çalışmalara ağırlık verilmelidir. En önemlisi de şiddet faili erkeklerle yönelik, şiddetin doğal, düzen sağlayıcı ve güç gösterisi ifade eden bir davranış olmadığını kavrayacak programlara ihtiyaç vardır. Şiddetin bir erkeklik gösterisi değil, bir insan hakkı ihlali olarak kavramasını pekiştirecek çalışmaların uzmanlarca yapılması gereklidir. Bu yöndeki programların eğitim sistemine dâhil edilmesi de düşünülmelidir. Şiddeti, sürekli geleneksel ataerkil kodları referans göstererek meşrulaştıran ve erkekliğin bir gösterisi olarak sunan bakış açısını değiştirmek için sosyal politikalar geliştirilmelidir. Şiddeti önlemek; yasaklar ya da cezalandırmadan çok, bunlara ek olarak ancak, uzun soluklu eğitici ve dönüştürücü programlarla mümkündür. Elbette şiddete ve yaşam hakkına karşı gerekli acil önlem ve müdahaleler tüm sertliğiyle uygulanmalıdır. Acil uygulamalar, cezalar ve yaptırımlardan sonra, uzun vadede şiddeti mümkün kılan söz konusu meşrulaştırma süreçlerini geçersiz kılacak ve toplumsal dönüşümleri önceleyen programlar hayata geçirilmelidir. Zira saha çalışması ilgili literatürle ilişkilendirilerek ele alındığında söylenebilir ki şiddeti failin zihninde rasyonalize eden ve toplumsal anlamda meşrulaştıran argümanların ve süreçlerin bertaraf edilmesi, uzun vadede her iki cins için ve toplumsal huzur açısından da önemli açılımlar sunacaktır. Özellikle şiddet ve şiddetin önlenmesine yönelik kullanılan araçlar konusunda saha deneyimlerini içeren daha fazla çalışmanın yapılması ve literatüre bu anlamda katkı sunulması önemlidir.

Mali Destek Bildirimi (Funding)

Araştırma, TÜBİTAK tarafından “3005-Sosyal ve Beşerî Bilimlerde Yenilikçi Çözümler Araştırma Projeleri Destek Programı” kapsamında 223K284 numaralı proje ile desteklenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

- Adak N. 2013, “Madalyonun Öteki Yüzü: Erkeğe Yönelik Şiddet”. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 16(2), 1-28. doi: <https://doi.org/10.18490/sosars.136095>.
- Altınay A. G. & Arat Y. 2008, *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet* (2 B.). Punto Baskı- İstanbul.
- Altıparmak İ. B. 2018, “Sosyal Öğrenmenin Aile İçi Şiddete Etkisi”. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat*

- Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19(34), 233- 262. doi: <https://doi.org/10.21550/sosbilder.339808>.
- Anderson K. L. 1997, "Gender, Status, And Domestic Violence: An Integration Of Feminist And Family Violence Approaches". *Journal of Marriage And Family* 59(3), 655-669. <https://doi.org/10.2307/353952>.
- Anderson K. L. 2005, "Theorizing Gender in Intimate Partner Violence Research". *Sex Roles* 11/12 Haziran(52), 853-865.
- Arendt H. 2021, *Şiddet Üzerine*, İletişim. Çev. B. Peker, İstanbul.
- Atay T. 2004, "'Erkeklik' En Çok Erkeği Ezer!". *Toplum ve Bilim* Güz (101), 11-30.
- Black M. 2011, "Intimate Partner Violence And Adverse Health Consequences: Implications For Clinicians". *American Journal Of Lifestyle Medicine* 5(5), 428-439.
- Can, Y. 2022, *Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Tedbir Kararının İşlevselliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. Ankara.
- Coker A., Smith P., & Fadden M. 2005, "Intimate Partner Violence And Disabilities Among Women Attending Family Practice Clinics". *Journal Of Women's Health* 14(9), 829-838.
- Connell R. W. 2016, *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*, Ayrıntı. Çev. C. Soydemir, İstanbul.
- Dalkır Kahveci A. 2019, *6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddeti Önlemedeki Rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi. Ankara.
- Demez G. 2005, *Kabadaydan Sanal Delikanlıya: Değişen Erkek İmgesi*. İstanbul.
- Dempsey M. M. 2007, "Toward A Feminist State: What Does 'Effective' Prosecution Of Domestic Violence Mean? ". *The Modern Law Review Limited* 70(6), 908-935.
- Direk Z. 2021, *Cinsel Farkın İnşası Felsefi Bir Problem Olarak Cinsiyet*. İstanbul.
- Dobash R. E. & Dobash R. P. 1992, *Women, Violence and Social Change*. London-New York.
- Ertürk Y. 2004, "Considering The Role of Men in Gender Agenda Setting: Conceptual And Policy Issues". *Feminist Review* (78), 3-21. doi: <https://doi.org/10.1057/palgrave.fr.940018>
- Ertürk Y. 2015, *Sınır Tanımayan Şiddet Paradigma, Politika ve Pratikteki Yönleriyle Kadına Şiddet Olgusu*. İstanbul.
- Gelles R. J. & Conte J. R. 1990, "Domestic Violence and Sexual Abuse of Children: A Review of Research in The Eighties". *Journal Of Marriage And Family* 52(4), 1045-1058. <https://doi.org/10.2307/353318>.
- Genç Y., Altıparmak, İ. B. & Ustabaşı Gündüz, D. 2019, "Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 21(2), 391-408. doi: <https://doi.org/10.32709/akusosbil.537650>.
- Godenzi A. 1992, *Cinsel Şiddet Yaşayanların Yaşatanların Anlatımlarıyla*. Ayrıntı. Çev. S. Kurucan-Coşar, & Y. Coşar, İstanbul.
- Goldberg H. 1996, *Erkek Olmanın Tehlikeleri*, Öteki. Çev. S. Budak, Ankara.
- Hearn J. & Morgan D. 1990, "Men, Masculinities And Social Theory". Eds. J. Hearn & D. Morgan, *Men, Masculinities And Social Theory*. London-New York, 1-20.
- Jouard S. M. 1971, *The Transparent Self (Revised Edition)*. New York.
- Kardam F. & Yüksel-Kaptanoğlu, İ. 2000, "Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Erkeklerin Görüşleri/Deneyimleri/Algıları". *Kadın/Woman* 10(1), 55-78.
- Karınca E. 2010, "Kadının Eş Şiddetinden Korunması için 4320 Sayılı Kanunda Yapılabilecek İyileştirmeler". *TAAD* 1(3), 325-348.
- Kaya Kızılırmak C. 2020a, "6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da Öngörülen Mülki Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbirler". *İstanbul Hukuk Mecmuası* 78(3), 1139-1168. doi: 10.26650/mecmua.2020.78.3.0001.
- Kaya Kızılırmak C. 2020b, "İstanbul Sözleşmesi'nin Genel İlkeleri Işığında 6284 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Uyarınca Hakim Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbirler". *Public And Private International Law Bulletin* 40(2), 625-655. doi: 10.26650/ppil.2020.40.2.0027.
- Kümbetoğlu B. 2017, *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul.
- Letherby G. 2003, *Feminist Research in Theory and Practice*. Buckingham-Philadelphia.
- Mansley E. A. 2009. *Intimate Partner Violence: Race, Social Class and Masculinity*. El Paso.
- Merriam S. B. 2018, *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*, Nobel. Çev. S. Turan, Ankara.

- Moroğlu N. 2012, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa Ve İstanbul Sözleşmesi”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* (99), 357-380.
- Odman T. & Odman L. 2017, *Erkekler De Şiddet Mağduru: Hikayeleriyle Birlikte Erkeklerle Karşı Kadın Şiddeti*. Adana.
- Oskay Ü. 1996, “‘Efendi/Köle’ İlişkisi Açısından Şiddet ve Görünümleri Üzerine”. *Cogito Kış-Bahar*(6-7), 185-196.
- Öztürk A. 2014, *Erkeklik ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Eşine Şiddet Uygulayan Erkekler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Öztürk N. 2017, “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 8(1), 1-32. doi: 10.21492/inuhfd.298121.
- Öztürk M. 2022, “Tedbir Kararıyla Evden Uzaklaştırılan Erkeklerin Karşı Karşıya Kalabileceği Bazı Riskler”. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15(42), 673-705. doi: : <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1176656>.
- Punch K. F. 2016, *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, Siyasal. Çev. H. A. Bayrak, Ankara.
- Sancar S. 2016, *Erkeklik: İmkansız İktidar Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*, İstanbul.
- Segal L. 1992, *Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*, Ayrıntı. Çev. V. Ersoy, İstanbul.
- Segal L. 2010, “Şiddetin Kurbanları: Toplumsal Cinsiyet Manzarasına Bakış.” Eds. L. Panitch, & C. Leys, *Günümüzde Şiddet: Ya Barbarlık Ya Sosyalizm*. İstanbul, 119-141.
- Taşdemir Afşar S. 2015, “Türkiye’de Şiddetin “Kadın Yüzü”. *Sosyoloji Konferansları* (52), 715-753. doi: <https://doi.org/10.18368/iu/sk.04297>.
- Türk H. B. 2015, “Şiddete Meyyalım Vallahi Dertten Hegemonik Erkeklik ve Şiddet”. Eds. B. Yarar, *Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri*. İstanbul, 85-111.
- Uçan A., Ege E., Büyükgöze S. & Semayış T. 2023, *Türkiye’de Erkek Şiddetiyle Mücadelede Kolluk Uygulamaları*. İstanbul.
- Uğur H. 2012, “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* (101), 333 - 366.
- Ünal G. 2005, “Aile İçi Şiddet”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 8(8). doi:10.21560/spcd.24524.
- World Health Organization. 2012, *Understanding And Addressing Violence Against Women: Intimate Partner Violence*. Ceneva.
- Yarar, B. 2015, “Yakın İlişki İçinde Şiddeti Feminist Bakışla Düşünmek”. Eds. B. Yarar, *Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri*. İstanbul, 13-51.

İnternet Kaynakları

- Group of Experts on Action Against Violence Against Women And Domestic Violence (GREVIO). 2018, Baseline Evaluation Report Turkey. Kaynak: <https://rm.coe.int/grevio-baseline-evaluation-report-turkey/16808e5283>. Erişim Tarihi: 03.09.2024.
- Resmi Gazete. 1998, Ocak 17, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun. Kaynak: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.5.4320.pdf>. Erişim Tarihi: 12.10.2024.
- Resmi Gazete. 2012, Mart 20, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>. Erişim Tarihi: 18.09.2024.
- Resmi Gazete. 2013, Ocak 18, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği. Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>. Erişim Tarihi: 11.10.2024.
- İçişleri Bakanlığı. 2018, Mayıs 16, Kadın Destek Uygulaması (KADES). Kaynak: <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades>. Erişim Tarihi: 08.09.2024.
- Zulver J. 2014, October 23, El Salvador: Crisis of Masculinity in a Machista Society. Kaynak: <https://www.opendemocracy.net/en/el-salvador-crisis-of-masculinity-in-machista-society>. Erişim Tarihi: 12.08.2024.